

Esen kalın!

2004 yılının ilk ayları... Başkanlık koltuğuna oturduğum günlerde bir araya geldiğim Metin Sözen Hoca sayesinde aydınlanan Gaziantep hayallerim... Tarihi bir kenti on yıllardır süren bir uykudan uyandırmak için, inançlı bir ekiple birlikte çıkılan zorlu bir yolculuk... Hemen aynı günlerde Tarihi Kentler Birliği ile tanışma... Bir kentin kimliğinin; tarihi birikimiyle, insanlarına ve yaşam tarzına sinen kültürüyle örüldüğüne duyulan ve sürekli güçlenen bir inanç... Ülkenin küçüklü büyüklü tarihi kentlerinin belediye başkanlarıyla paylaşılan, tüm siyasi kaygılardan arınmış ortak duygular, ortak hedefler... 2011 yılında bu saygın ve seçkin birliğin başkanlığına layık görülme... ve 2013 yılının son günlerinde Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülü ile taçlanan çabalar...

Kentimin yönetiminden sorumlu başkanlığı geride bıraktığım şu günlerde, hayatımın en gurur verici deneyimlerinden birini yaşama fırsatını bana sunan Tarihi Kentler Birliği'ndeki tüm arkadaşlarıma ve değerli hocalarıma şükran borçluyum. Geri dönüşü olmayan bu yolculuğun kurgulanmasında naçizane payım olmasını bilmek, bana tarifsiz bir mutluluk veriyor, bundan sonraki hayatıma da bir ışık düşürüyor. Tarihi Kentler Birliği ve ÇEKÜL Vakfı'nın yeni hayatımda da her zaman seçkin bir yeri olacak. Bu çatı altında kazandığım deneyimleri paylaşmak bana mutluluk verecek.

Kentimin başkanlığı ile birlikte bu saygın kurumun başkanlığından da ayrılırken, derin bir huzur içindeyim. Nöbeti devralan arkadaşlarıma bu onurlu emaneti daha ileri hedeflere taşıyacaklarına güvenim sonsuz. On dört yıldır elde edilen kazanımların ve sonuçların sürekli geliştirileceğine, ülkemizin benzersiz doğal, tarihsel ve kültürel varlıklarının hak ettiği gibi korunup yaşatılacağına inanıyorum. Tüm arkadaşlarıma bu yeni görev döneminde başarılar diliyorum...

Dr. Asım Güzelbey
Tarihi Kentler Birliği ve
Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı

ÇEKÜL VAKFI TARAFINDAN YAYINA HAZIRLANMAKTADIR

Yönetim

Birlik Başkanı

Dr. Asım Güzelbey
Gaziantep Büyükşehir Bld. Bşk.

Encümen

Ahmet Eşref Fakıbbaba-
Şanlıurfa Bld. Bşk.
Osman Gürün-Muğla Bld. Bşk.
Mehmet Özhaseki-Kayseri
Büyükşehir Bld. Bşk.
Veysel Tiryaki-Altındağ Bld. Bşk.
İsmail Ünal-Beşiktaş Bld. Bşk.
Ahmet Yenihan-Erbaa Bld. Bşk.

Plan ve Bütçe

Komisyonu Üyeleri

Tayfun Çiçek-Tire Bld. Bşk.
Selahattin Gürkan-Battalgazi Bld. Bşk.
Lütfü Vidinel-Zile Bld. Bşk.

Meclis 1. Başkan Vekili

Burhanettin Kocamaz-Tarsus Bld. Bşk.

Meclis 2. Başkan Vekili

Abdullah Demirbaş-Sur Bld. Bşk.

Meclis 1. Katibi

Seyit Torun-Ordu Bld. Bşk.

Meclis 2. Katibi

Tekin Bayram-Yalvaç Bld. Bşk.

Meclis Yedek Katipleri

Mustafa Iça-Kütahya Bld. Bşk.
Bayram Ali Öngen-Silifke Bld. Bşk.

Danışma Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Metin Sözen

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu
Prof. Dr. Ülkü Azrak, Nurullah Çakır
Oktay Ekinci, Süleyman Elban
Prof. Dr. Cevat Geray
Prof. Dr. Zekai Görgülü
Kayhan Kavas, Prof. Dr. Ruşen Keleş
Mithat Kirayoğlu, Hasan Özgen
Derviş Parlak, Fikret Toksöz
Dr. Fikret N. Üçcan

TKB Genel Sekreteri

Sezer Cihan

Dergi

**Tarihi Kentler Birliği
adına İmtiyaz Sahibi**

Dr. Asım Güzelbey

Yazışleri Müdürü

Handan Dedehayır

Yayına Hazırlayan

Şirin Singin Yılmaz

Katkıda Bulunanlar

Ruşen Keleş
Ayper Uurlu
Hasan Özgen
Zeynep Biçer
Sıla Akalp
Esra Karataş
Sevil Şeten
Ömer Sarı

Fotoğraflar

ÇEKÜL Arşivi
Şirin Singin Yılmaz
Hürşit Arslan
Erzade Ertem

Grafik Tasarım

Gönül Göze

Yönetim Yeri

Tarihi Kentler Birliği
Şerifler Yalısı,
Emirgân Mektebi Sok. No: 7
Emirgân-Sarıyer-İstanbul
Tel: 0212 323 31 32
Faks: 0212 277 41 64
info@tarikhkentlerbirliđi.org
www.tarikhkentlerbirliđi.org

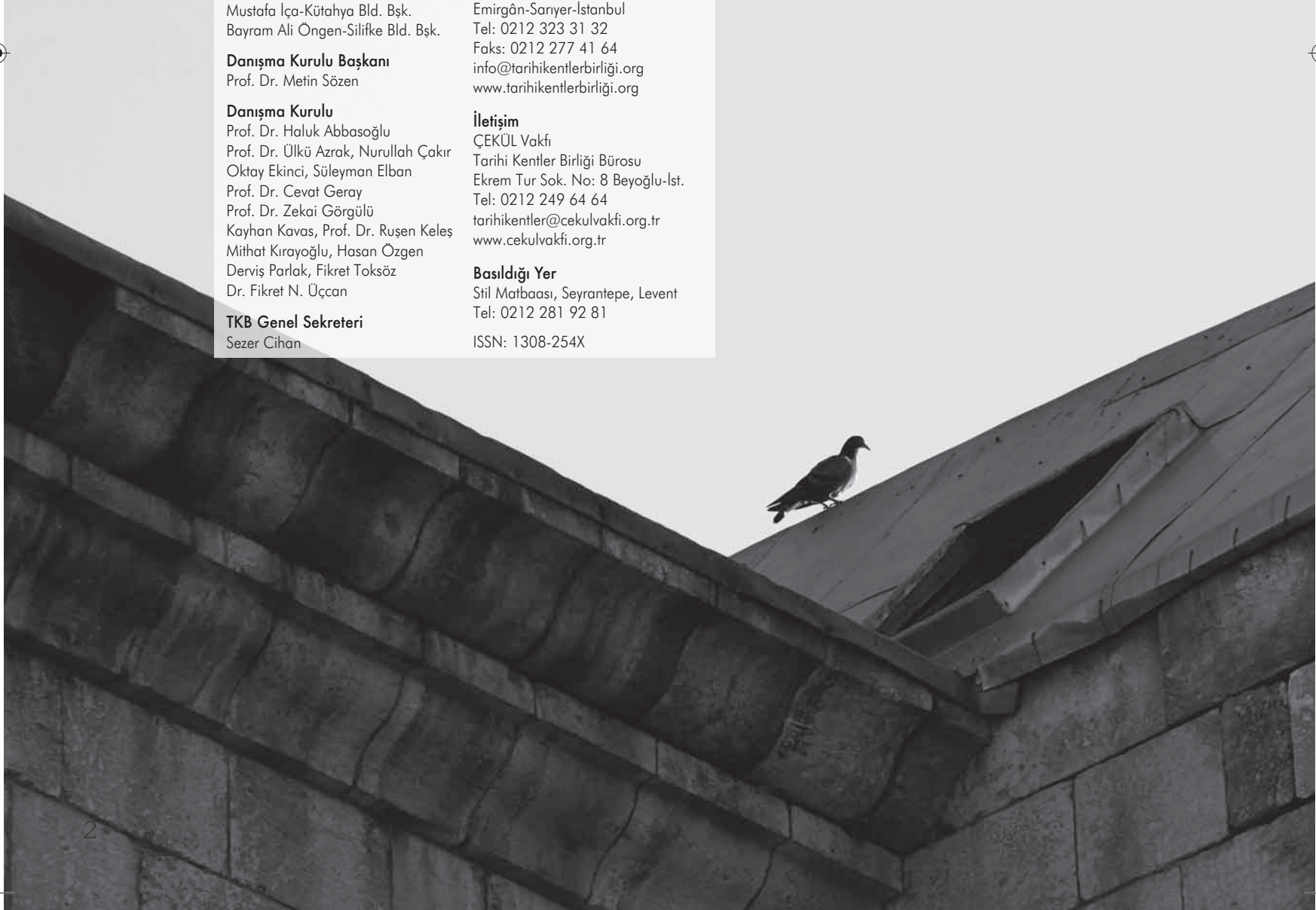
İletişim

ÇEKÜL Vakfı
Tarihi Kentler Birliği Bürosu
Ekrem Tur Sok. No: 8 Beyoğlu-İst.
Tel: 0212 249 64 64
tarikhkentler@cekulvakfi.org.tr
www.cekulvakfi.org.tr

Basıldığı Yer

Stil Matbaası, Seyrantepe, Levent
Tel: 0212 281 92 81

ISSN: 1308-254X

Yeni dönemde yeni umutlar

Tarihi Kentler Birliği, on dört yıllık bir deneyim ve birikim zenginliğiyle yeni bir çalışma dönemine hazırlanıyor. Yerel Kimlik dergisine de yansıyan, yılın başından itibaren seçim süreci nedeniyle yavaşlayan çalışmalarımız, yeni bir heyecan ve enerjiyle bıraktığı yerden devam etmeye, hatta yeni atılımlara hazır.

Dergimizin bu sayısında, 2011 yılından bu yana TKB başkanlığını başarıyla sürdüren, yerel seçimler itibarıyla bu görevi sona eren Sayın Dr. Asım Güzelbey'in, bizlerle paylaşma inceliği gösterdiği deneyimlerini ve görüşlerini okurlarımızla paylaşıyoruz. Sayın Güzelbey söyleşisini zevkle okuyacağınızdan kuşkumuz yok.

Yeni çalışma döneminde, en önemli konulardan birinin 6360 sayılı yeni büyükşehir yasası ve yerel yönetimlere yansımaları olduğunu düşündük. TKB Danışma Kurulu'nun değerli üyesi, kentleşme, çevre sorunları ve yerel yönetim alanlarında ülkemizin önde gelen ismi Sayın Prof. Dr. Ruşen Keleş'in yeni yasa ile ilgili görüşleri ve değerlendirmelerinin yer aldığı inceleme yazısı, bu sayımızın seçkin konularından biri.

Bu sayımızın önemli incelemelerinden biri de, yine TKB Danışma Kurulu değerli üyesi, deneyimli belgesel sinemacı, iletişim uzmanı ve yazar Hasan Özgen tarafından yazıldı. Sayın Özgen, kentlerin farklılıklarıyla, özellikle de kültürel ve doğal varlıklarıyla küresel düzeyde varlık gösterdikleri bir dünyada, iletişimin ve nitelikli tanıtımın önemini gündeme getiriyor. Bu çalışmaların altyapısını oluşturan bilgi-belge-bellek oluşturma ihtiyacını vurguluyor, teknolojik olanaklara ve çağdaş ilkelere dikkat çekiyor.

İlk kez 1989 yılında Prof. Dr. Metin Sözen ile ortak çalışmalara başlayan, 1990 yılında ÇEKÜL Vakfı'nın ilk temsilcilerinden olan, eski Diyarbakır Müze Müdürü ve halen Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı Alan Yönetim Başkanı, arkeolog Nevin Soyukaya ile yapılan bir söyleşi ise Diyarbakır'daki koruma çalışmalarının öyküsünü ve tarihsel sürecini ele alıyor. Son dönemde Hatay'da sürdürülen ve etkileyici somut sonuçlara ulaşan çalışmalar da bu sayının seçkin içeriklerinden biri. Türkiye'nin her köşesinden bize ulaşan, birbirinden etkileyici koruma haberleri, bu sayıyı tamamlıyor.

Seçim çalışmaları nedeniyle ara verilen seminer ve buluşmalar Mayıs ayının ortalarından itibaren başlıyor. Birlik yönetimin organlarının seçilmesi, üye kentlerin yeni başkanlarının TKB ile tanışmalarının ardından Yerel Kimlik dergisi, yoğun çalışma temposuna devam edecek. Yeni çalışma döneminde tüm izleyenlerimizle, yeniliklerle dolu, başarılı çalışmalarda birlikte olmayı diliyoruz.

Handan Dedehayır

İçindekiler

Kapak fotoğrafı: ÇEKÜL Arşivi
Diyarbakır İçkale

- Sunuş** 1
Dr. Asım Güzelbey
- Editörden** 3
Handan Dedehayır
- Haber** 6
Bilgi Ağacı Karadeniz Ereğli’de
Tepebağ’da ilk
buluntular ortaya çıktı
Orda bir köy var uzakta: Apçağa
ÇEKÜL’ün çalışma raporu yayınlandı
Eski başkente yeniden bakmak
- Haber** 8
Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat
Büyük Ödülü töreni yapıldı
- Haber** 9
Mağara araştırmaları Kayseri’de Başladı
- Haber** 10
Yerel kadrolar TKB eğitimleriyle güçleniyor
- Haber** 12
Kaya mezarları ve yüzlerce
yıllık sakız ağaçlarıyla tarihi bir köy
- Söyleşi** 14
Dr. Asım Güzelbey, TKB ve Gaziantep Büyükşehir
Belediye Başkanı

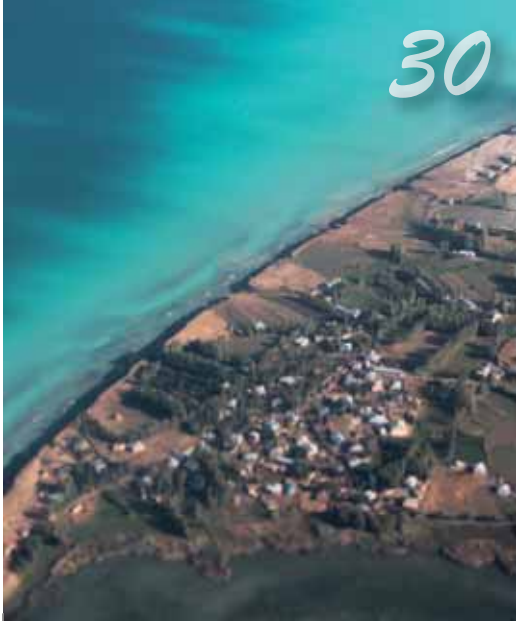

34

26

30

24 Haber

Koruma ve kalkınmada yeni bir araç olarak kültürel rotalar

26 Haber

Şanlıurfa Kent Müzesi açıldı

28 İnceleme

Prof. Dr. Ruşen Keleş / TKB Danışma Kurulu Üyesi
Anakent yönetimlerini yeniden düzenleyen yasa ne getirdi, ne götürdü?

34 Haber

Tıp tarihçileri Şifaiye'de buluşacak

36 Haber

Savur'un birikimli yüzü ortaya çıkıyor

38 Söyleşi

Nevin Soyukaya / ÇEKÜL Vakfı Güneydoğu Anadolu Bölge Koordinatörü

44 Haber

Kemaliye'de on yılda neler oldu

46 Haber

Side'de tarihi buluşma

İnceleme

48 Hasan Özgen / TKB Danışma Kurulu,
ÇEKÜL Yönetim Kurulu üyesi
Belgelemek, tanıtmak ve bellek!

56 Haber

İpek Yolu kentleri yeni işbirlikleri için buluştu

Haber

58 Hatay'da zor şartlara rağmen korumaya çalışmaları devam ediyor

62 Kitap

kısa...kısa...

»»» Bilgi Ağacı Karadeniz Ereğli'de

Karadeniz Ereğli Belediyesi'nin himayesinde sivil toplum örgütlerinin katılımıyla bir çevre şenliği düzenlendi. İlki yapılan şenliklerde ÇEKÜL Bilgi Ağacı da çocuklarla buluştu. ÇEKÜL Bilgi Ağacı tarafından ilkokul öğrencilerinin doğa-çevre-insan ilişkisini anlayıp, bu ilişkiyi yaşamsal faaliyetleri içine katabilmelerini amaçlayan farklı atölye içerikleri İstanbul'daki okullarda uygulanıyor. İlkokul öğrencilerine yönelik olan eğitimlerde çocukların hayal ederek, yaparak, yaşayarak ve yaratarak, aktif katılım sağladığı etkinlikler yapılıyor. Bilgi Ağacı eğitimcilerinden Savaş Karataş ve gönüllü eğitimcimiz Mine Varol, bu kez Karadeniz Ereğli'de çocuklarla biraraya geldi. 28 Şubat ve 1 Mart tarihlerindeki Çevre Şenlikleri'nde öğrencilere ekoloji ve geri dönüşüm gibi temel kavramlar anlatıldı. Doğal yaşam alanlarının tehdit altında olduğunun vurgulanması, atık değerlendirme, ekoloji konulu çizgi film, işbirliği ve paylaşım davranışlarının geliştirilmesi, duyu ve düşüncelerin ifade edilmesi Bilgi Ağacı atölyesinde öne çıkan başlıklar arasında.

»»» Tepebağ'da ilk buluntular ortaya çıktı

Çukurova'nın en eski yerleşim alanlarından olan Tepebağ Höyüğü'nde kazı çalışmaları başladı ve ilk buluntular ortaya çıktı. Adana'nın merkezinde kalan höyükte, kazı çalışmalarının başlaması için uzun zamandır çalışmalar yürütülüyordu. Bu kapsamda bilim insanları ve uzmanların katıldığı çalıştaylar, toplantılar düzenlendi. ÇEKÜL Çarşamba Kent Toplantılarında sorunlar tartışıldı, alan incelemeleri yapıldı. Tüm verilerin toplanması, yüzey araştırmalarının tamamlanması, 56 binanın büyükşehir belediyesi tarafından kamulaştırılması ve sit alanının çevrelenerek korumaya alınmasıyla birlikte kazılara başlandı. Kazılar Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından, Arkeoloji Müzesi'nin katkıları ve Çukurova Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Fatih Gülşen'in danışmanlığında yürütülüyor.

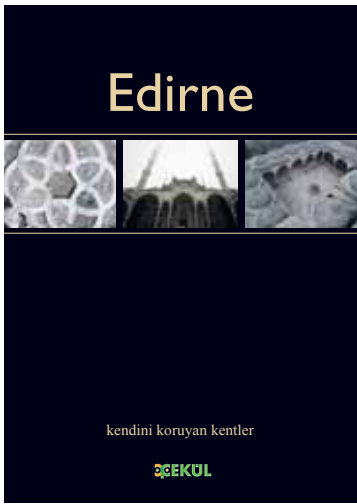

Orda bir köy var uzakta: Apçağa

Herkes tarafından bilinen Ahmet Kutsi Tecer'in "Orda bir köy var uzakta / O köy bizim köyümüzdür" dizeleriyle başlayan şiirindeki köy, TKB üyesi olan Kemaliye'nin köylerinden Apçağa. Mimarisiyle yörenin coğrafi yapısı ve geleneksel yaşam kültürü hakkında bilgi sunan köydeki koruma çalışmaları KEMAV, Apçağa Derneği, yöredeki ÇEKÜL gönüllüleri ve yerel yönetimlerin işbirliğinde yürütülüyor. Bağ evlerinin onarılması, köydeki tarihi yapıların rölevoellerinin hazırlanması, Yıldız Teknik Üniversitesi tarafından yürütülen malzeme analizi çalışmaları bir yandan devam ederken, Ahmet Kutsi Tecer Kültür Evi'nin 21 Haziran tarihinde açılması için de hazırlıklar hızlandı. Tecer'in ailesi, sergilenmek üzere şairin çeşitli eşyalarını Kemaliye Vakfı'na teslim etti. Apçağa'daki çalışmalar ÇEKÜL'ün Köyler Yaşamalır projesi kapsamında, gönüllü uzmanların desteğiyle yürütülüyor.

Eski başkente, yeniden bakmak

ÇEKÜL'ün Kendini Koruyan Kentler serisinin son kitabı *Edirne* yayımlandı. Seride, ele alınan kent özelinde kültürel ve doğal mirası koruma çalışmaları aktarılıyor. Süreç boyunca izlenen yöntemler ve kazanımlar, koruma çabasına katılan yereldeki gönüllülerin tanıklıklarıyla destekleniyor. Osmanlı'nın Bursa'dan sonra İstanbul'dan önce başkenti olan Edirne'nin tarihine, sınır kenti olmanın hüznü hep yansımış. Yüzyıllar içinde İstanbul'un yozlaşması, Bursa'nın dokusunun sanayi ile zedelenmesi, bu baskılardan uzakta kalan Edirne'nin

hüznüne bir teselli gibi görülebilir. ÇEKÜL Vakfı, Trakya bütünü içinde Edirne'yi bir kez daha anımsatmayı toplumsal bir görev olarak görüyor. Türkiye'de koruma politikasının eşik noktalarına tanıklık eden Edirne'nin gündeme yeniden getirilmesi, çalışmalara emek verenlerin unutulmasının haslet haline geldiği günümüzde özel bir önem taşıyor. Trakya'nın doğal mirasının İstanbul'un etkisiyle son yıllarda giderek sağlıksızlaşması da Edirne ve parçası olduğu bölgenin zenginliklerinin ve sorunlarının anımsanmasını, tartışılmasını zorunlu kılıyor.

ÇEKÜL Çalışma Raporu yayınlandı

Önümüzdeki yıl 25. yılını kutlayacak olan ÇEKÜL Vakfı, her yılsonu çıkardığı Çalışma Raporu ile kültürel ve doğal miras alanında yaptığı koruma ve bilinçlendirme çalışmalarını kayıt altına alıyor. ÇEKÜL'ün çalışmaları yedi ana başlık altında aktarılıyor: Doğal Miras, Kültürel Miras, Örgütlenme, Eğitim, ÇEKÜL Akademi, Tanıtım ve ÇEKÜL Anadolu Araştırmaları. Vakıf Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen raporun giriş yazısında bir yılı şöyle özetliyor: "ÇEKÜL'ün uzun yıllara yayılan çabaları sonuç veriyor. Çeyrek yüzyıldır değişimi öngörerek, ülke yararına bir gelişim doğrultusunda yönlendirmeyi hedefleyen ÇEKÜL, geçen yıl da çizgisinden ayrılmadan, insan ve toplum odaklı bir gelecek inşası ülküsüyle hareket etti, misyonunu yerine getirme çabasını sürdürdü. Çarşamba Kent Toplantıları'nda destek isteyen kent sayısı 35'i buldu. 30 adet toplantıda 63 adet dosya ÇEKÜL Vakfı uzman ekibi tarafından masaya yatırıldı, tartışıldı, değerlendirildi, gerektiğinde söz konusu alan ziyaret edildi, yerinde incelendi, yol gösterildi. İstekler hep aynıydı: Üstümüzden akıp giden dünyanın hızını yakalamak, çağdaş dünyada yerine almak. Bunun için de her kenti benzerlerinden farklı kılan kimlik öğelerini öne çıkarmak. Değişimin önünde durulamayacağını ancak değişimin eşitlikçi insani bir düzen, hakça bir gelecek ülküsüyle biçimlendirilebileceğini biliyorlardı."

Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülü töreni yapıldı

"Kurum" dalında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'ne layık görülen Tarihi Kentler Birliği 24 Aralık 2013 tarihinde düzenlenen bir törenle ödülünü aldı. Törene TKB ve Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Asım Güzelbey, TKB eski Başkanı ve TKB Encümen Üyesi, Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Mehmet Özhaseki ile TKB Danışma Kurulu ve ÇEKÜL Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen katıldı. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül açılış konuşmasında şu cümlelere yer verdi:

"Anadolu'da birçok şehrimiz büyürken hoyratça büyüdü; bu nedenle çok karmaşık hale geldi. Metin Bey'in de (ÇEKÜL Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen) önderliğinde Tarihi Kentler Birliği'nin çalışmalarıyla, şehirler miraslarının farkına vardılar ve Türkiye'nin bütün kentlerinde çok güzel çalışmalar yaptılar. Bundan dolayı kendileri her türlü takdiri hak ediyorlar."

Konuşmanın ardından ödüle layık görülenler sırasıyla sahneye davet edildi. Tarihi Kentler Birliği'nin ödülünü Dr. Asım Güzelbey, Mehmet Özhaseki ve Prof. Dr. Metin Sözen birlikte teslim aldı.

Mağara araştırmaları Kayseri’de başladı

Ali Dağı, Ötedere Vadisi, Ağırnas, Erdemli ve Develi gibi bölgelerinde yoğun mağaraların bulunduğu Kayseri’de OBRUK Mağara Araştırmaları ekibi inceleme çalışmalarına başladı. ÇEKÜL Kayseri temsilcisi Prof. Dr. Osman Özsoy ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi Başkan Yardımcısı Serdar Altuntuğ tarafından arkeolojik, kültürel, tarihi değerlerinin tespiti için keşif çalışmaları bir süredir devam ediyordu. Bu çalışmalar kapsamında Osman Özsoy tarafından yapılan Şar (Comana Antik Kenti) keşif gezisi, Ağustos ayında ÇEKÜL Çarşamba Kent Toplantılarında paylaşılmıştı.

Kayseri’de yeraltı şehirlerinin, kaya yerleşmelerinin varlığı toplantıda gündeme gelmiş ve bölgedeki mağara envanterinin yapılması gerektiği kararına varılmıştı. Daha önce Gaziantep’te yaptıkları çalışmalarla başarılı sonuçlar elde edilmesini sağlayan OBRUK Mağara Araştırmaları ekibinin desteği ile Kayseri’de inceleme gezilerine başlandı. Kayseri Arkeoloji Müzesi arkeologlarından Abdullah Sevim ve Erciyes Üniversitesi’nden Bilgin Yazlık da araştırmalara katkı sunanlar arasında. Araştırmacılar gelen ilk rapor şöyle:

27 Aralık 2013

- * İlk olarak Gesi yakınlarında Efkere - Kayabağ Mahallesi’ne gidildi. Bölgedeki yerüstü güvercinlikler kadar kaya yapıları da ilginç ve henüz araştırılmamış. Görülen ve bir kısmı incelenen bölümlerde onlarca yerleşim ve kilise var. Bölgede yeraltı şehri olması da olası. Kiliselerden birisinde oldukça tahrip olmuş freskler mevcut.
- * Ötedere Vadisi’nde Hasan Efendi Yeraltı Şehri ve kaya yerleşimleri tespit edildi. Yapının dış cephesi bile çok etkileyici. Ötedere Vadisi’nde diğer bir kaya yerleşimi daha tespit edildi ve üçüncü bir kaya yerleşimi daha olduğu söylendi.
- * Talas’ta yer alan ve turizme açık Ali Dağı Yeraltı Şehri gezildi. Haritası yeniden çizilecek.
- * Yine Talas’ta yer alan, temizliği yapılmış ancak ziyarete

kapalı olan Ali Saip Paşa Yeraltı Şehri gezildi. Burası da araştırılacak ve haritalanacak.

28 Aralık 2013 Cumartesi

- * Yeşilhisar’a bağlı Erdemli Köyü’nün vadisi gezildi. Burası tüfe oyulmuş bir köy. Sayısız kaya yerleşkesi ve görebildiğimiz kadarıyla iki büyük kaya kilisesi mevcut.
- * Erciyes – Kayseri yolunun virajında yer alan Kelebek Vadisi’nde mevcut bir kaya yerleşimi (yeraltı şehri?) vadinin diğer tarafından fotoğraflandı. Köylülerden alınan bilgiye göre yapı kayanın derinliğinde devam ediyormuş ve belirli bir noktadan sonra giden olmamış.
- * Tablakaya Mahallesi’nde yer alan ve Derevenk olarak bilinen kaya yerleşimi araştırıldı. Burası kayalık bir duvarda yer alan, 150-200 metre uzunluğunda bir köy. İki ya da üç kata oyulmuş onlarca ev, ahır mevcut.

29 Aralık 2013 Pazar

- * Kayseri Lisesi arkasında bulunan ve hafriyat çalışması esnasında açığa çıkan kuyuda incelemelere başlandı.
- * Ağırnas’a giderken yol üstünde Derindere olarak adlandırılan bölgede az sayıda kaya yerleşimi tespit edildi.
- * Ağırnas’ta hem Mimar Sinan’ın evinin altındaki yeraltı şehri, hem de vadinin diğer tarafında yer alan turizme açık yeraltı şehri gezildi.
- * Dönüş yolunda kayalık bir vadiye bulunan Eski Turan (Dimitri) yerleşimi görüldü. Burası da tümüyle kayalara oyulmuş bir köy. Yakın zamanda heyelan tehlikesi dolayısıyla köy yeni yerine taşınmış.
- * Aynı vadinin devamında İsbıdın (Bağpınar) kaya yerleşimi Turan kadar kalabalık olmasa da cephede onlarca yerleşim görülmekte.

OBRUK ekibi yaptığı bu ilk alan araştırmasının ardından belge toplama ve haritalama çalışmalarına başlandı.

Yerel kadrolar TKB eğitimleriyle güçleniyor

TKB üyeleri için ÇEKÜL Akademi tarafından hazırlanan "Kültürel ve Kentsel Koruma Eğitimleri" ve "Alanda Eğitimler" devam ediyor. Üye belediyelerde çalışan teknik kadroların, daha donanımlı olmaları için hazırlanan konu ve içerikler, güncel bilgi ve yurt dışı örnekleriyle zenginleştiriliyor. Belediyeler arası ilişkilerin kuvvetlendirilmesini de hedefleyen ÇEKÜL Akademi'nin 2013 Güz Dönemi başarıyla tamamlandı. 10 farklı başlıkta planlanan Bahar Dönemi eğitimleri ise devam ediyor.

Dönemin son eğitimi 25-26 Haziran tarihlerinde Kültür Turizmi konusunda, Dr. Yusuf Örnek eğitimliğinde yapılacak.

Eğitime ağırlıklı olarak mimarların katılım sağladığı gözlenirken, arkeolog, inşaat mühendisi, sanat tarihçisi, restoratör, peyzaj mimarı, şehir plancısı, harita mühendisi ve inşaat teknikerleri de ilgi gösteriyor.

Güz Dönemi'nde 10 farklı başlıkta yapılan eğitimlere 53 belediyeden 171 kişi katıldı.

1. Abana Belediyesi

2. Adana Büyükşehir Belediyesi
3. Adalar Belediyesi
4. Akçakoca Belediyesi
5. Alaşehir Belediyesi
6. Bademli Belediyesi
7. Bayındır Belediyesi
8. Beyoğlu Belediyesi
9. Beşiktaş Belediyesi
10. Bitlis Belediyesi
11. Bornova Belediyesi
12. Çanakkale Belediyesi
13. Çandarlı Belediyesi
14. Demre Belediyesi
15. Doğanşehir Belediyesi
16. Eyüp Belediyesi
17. Gebze Belediyesi
18. Giresun Belediyesi
19. Göynük Belediyesi
20. Gümüşhane Belediyesi
21. Harran Belediyesi
22. İncesu Belediyesi
23. İstanbul Büyükşehir Belediyesi
24. İzmir Büyükşehir Belediyesi
25. Kadıköy Belediyesi
26. Kalecik Belediyesi

27. Kalkan Belediyesi
28. Karadeniz Ereğli Belediyesi
29. Kastamonu Belediyesi
30. Kayseri Büyükşehir Belediyesi
31. Kemalpaşa Belediyesi
32. Konuralp Belediyesi
33. Konya Büyükşehir Belediyesi
34. Köyceğiz Belediyesi
35. Kula Belediyesi
36. Mudanya Belediyesi
37. Muğla Belediyesi
38. Niksar Belediyesi
39. Osmangazi Belediyesi

40. Ödemiş Belediyesi
41. Sarıyer Belediyesi
42. Seferihisar Belediyesi
43. Selçuklu Belediyesi
44. Silifke Belediyesi
45. Simav Belediyesi
46. Söke Belediyesi
47. Şanlıurfa Belediyesi
48. Tarsus Belediyesi
49. Tekirdağ Belediyesi
50. Turgut Belediyesi
51. Yeşilhisar Belediyesi
52. Zeytinburnu Belediyesi

Kaya mezarları ve yüzlerce yıllık sakız ağaçlarıyla tarihi bir köy

Onar köyü, Malatya'nın Arapgir ilçesine bağlı. Pek çok yerleşimde olduğu gibi Onar'da da kültürel ve doğal dokuyu korumaya gönüllü insanlar bir araya gelerek bir dernek çatısı altında buluşmuş; köylerinin zengin dokusunu gelecek kuşaklara aktarmak için çalışmalar yürütmeye başlamış. Onar Köyü Derneği'nden Mehmet Ali Tanrıvermiş ve Muhittin Fırat ÇEKÜL Çarşamba Kent Toplantıları'nın misafirleri arasındaydı. Prof. Dr. Metin Sözen ve ÇEKÜL'ün gönüllü uzmanlarıyla bir araya gelerek köylerinin tarihi, kültürel ve doğal mirası hakkında bilgi verdiler, sorunlarını paylaştılar. Onar köyü yaklaşık 800 yıllık bir yerleşme. Köyde 26 adet kaya mezarı bulunuyor. Bunlardan 21 tanesinin kapağı yakın dönemde açılarak tahrip edilmiş. Epigrafi uzmanlarının yardımıyla kaya mezarlarının tarihlendirilmesi yapılmaya çalışılmış; bazı duvar resimlerinin Helenistik döneme ait olduğu tespit edilmiş. Köyde ayrıca Oğuzlar'ın Bayat Boyu'na ait mezar taşı bulunmuş. İpek yolu güzergâhındaki köyde yöresel taştan yapılmış hala ayakta duran sivil mimarlık örnekleri bulunuyor. 790 yıllık Cem Evi de Onar'ın yaşam kültürünün önemli bir parçası. Yüzlerce yıllık sakız ağaçları, meyve ağaçları ve bağlar ise köyün doğal değerlerinden.

Toplantıda bu bilgiler ışığında bir değerlendirme yapıldı:

- Hazırlanan kültür envanterinin, bilim insanları ve araştırmacıların katkılarıyla zenginleştirilerek baskıya hazır hale getirilmesi
- Kaya mezarları ve çevresi için hazırlanan peyzaj projesinin uygulanmasının sağlanması
- Sivil mimari ve dini yapıların rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerinin hazırlanması
- Tarihi sakız ağaçlarının tescillenerek koruma altına alınması
- Alevi Sempozyumu'nun köyde yapılması için başlatılan çalışmaların desteklenmesi
- TKB üyesi Malatya ve Arapgir belediyelerin köyde yürütülecek çalışmalara destek olması

“TKB, şehirler kadar kişilere de çok şey kazandırıyor”

2000 yılında kurulan Tarihi Kentler Birliği, ilk dört yıllık dönemde, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Erdoğan Bilenser’in başkanlığında amaçlarını, temel değerlerini, yönetim ve danışma organları ile çalışma alanlarını oluşturdu, hedeflerini hayata geçirecek mekanizmaları ve araçları oluşturdu. Kuruluş döneminde Başkan Bilenser ile parlak bir çıkış yakalayan birlik, 2004 yılında Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Mehmet Özhaseki’nin başkanlığına geçti. Mayıs 2009’da ikinci kez başkanlığa getirilen Özhaseki’nin 2004-2011 yılları arasındaki liderliği sırasında TKB, hızlı ve dinamik bir dizi uygulama ile bir yandan üye sayısını artırarak yaygınlaştı, bir yandan da niteliği artırmaya yönelik çalışmalara ağırlık verdi. Bu yıllarda, korumanın önünü açacak birçok yasal düzenlemeye de TKB etkili katkı sağladı. Kentsel korumada başarı kriterleri sergilendi, çocuklara yönelik kültürel miras eğitim programları, belediyelerin teknik kadroları için ÇEKÜL Akademi eğitimleri, yurtdışı inceleme gezileri, üye belediyelerin mimari projelerine finansal destek sağlayan hibe programı yürürlüğe konuldu. Özhaseki’nin başkanlık görevini tamamlamasının ardından, 13 Mayıs 2011’de Samsun’da toplanan Tarihi Kentler Birliği meclisi bu kez birlik başkanlığına Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Asım Güzelbey’i seçti.

Üç yıllık başkanlığı sırasında, birliğin kurumsallaşmasına büyük önem veren Dr. Asım Güzelbey, bir yandan birlik etkinliklerini çeşitlendirmeye gösterdiği özen bir yandan da dış ülkeler ve farklı kültürlerle ilişkileri geliştirmeye yönelik çabalarıyla dikkat çekti. Döneminin son çeyreğinde, Tarihi Kentler Birliği’nin Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü’ne uygun görülmesi, sade ve serinkanlı kişiliği, ancak her zaman sıcak ve kucaklayıcı üslubuyla çevresinde samimi bir saygı ve güven yaratan Güzelbey için ayrıca onur verici bir armağan oldu.

2011-2014 döneminde Güzelbey’in liderliğinde hayata geçirilen ve Türkiye Belediyeler Birliği tarafından da desteklenen Kültür Öncelikli Bölgesel Yol Haritaları Programı, tarih ve kültür öncelikli gelişim dinamiklerini ve bütüncül bir yaklaşımı gündeme getirerek, Türkiye’de koruma misyonunun yeni bir evreye girdiğinin habercisi oldu. Seçilmesinden kısa bir süre sonra Başkan Güzelbey’in gündemi; birliğin olağan etkinliklerinin yanı sıra bölge toplantıları, yol haritaları çalışmaları, korumadan sorumlu kadrolara yönelik ÇEKÜL Akademi eğitimleri, 3 Yılda 300 Eser başlığıyla yenilenen hibe programı ve çeşitli yayınlarla gelişti. Ipsos Türkiye Sosyal Araştırmalar Enstitüsü ile işbirliği yapılarak, dört pilot kentte, Kültürel Mirası Koruma ve Yaşatma Çalışmaları Etki Analizi çalışması gerçekleştirildi.

TKB üyelerinin iki yıl üst üste Antalya’da Restorasyon, Renovasyon ve Kültür Mirasının Korunması YAPEKS Fuarı’na katılmaları, Türkiye’de “koruma sektörü”nün ilk kez görünür olmasını sağladı. Bursa’da düzenlenen Uluslararası Kırsal Yaşam Kırsal Mimarlık Sempozyumu köylerimizin mimari mirasını gündeme getirdi. TKB üyeleri, Tarihi Kentler Birliği’nin Avrupa Tarihi Kentler Birliği ve Hırvatistan Tarihi Kentler Birliği ile birlikte katkıda bulunduğu Dubrovnik konferansına katılarak deneyimlerini aktardı. Aynı dönemde Bölgesel Eğitim ve Teknik Destek Merkezleri’nin ilki, Gaziantep’te açıldı. Kent müzelerinde hızlı bir gelişme gözlemlendi. Güzelbey’in önderliğinde Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 30 ülkeden 300 kişinin katıldığı İpek Yolu Uluslararası Başkanları Forumuna öncülük yaparak, dünya üzerindeki İpek Yolu kentleriyle işbirliklerinin temelinin attı. Dış ilişkiler ve kültür öncelikli işbirliklerini geliştirici etkinlikler yapıldı.

söyleşi

Geçmişten Geleceğe Yerel Kimlik dergisi, 2014 yerel seçimlerinden sonra gerek belediye başkanlığı gerekse birlik başkanlığından ayrılma kararı veren Güzelbey ile bir söyleşi gerçekleştirdi

“En önemli nokta verdiğiniz işlevin yaşamasıdır”

Birgi Gaziantep

Tarihi Kentler Birliği ile nasıl tanıştınız?

2004 yılının Nisan ayında belediye başkanlığı koltuğuna oturduğumda, kurduğum hayallerden biri de yok olmaya başlayan eski Antep evlerine yeniden yaşam kazandırmaktı. Düşünce olarak bir hazırlığım vardı ama bunu organize bir çalışmayla nasıl hayata geçireceğimi henüz bilmiyordum. Çok sevgili dostum, ÇEKÜL'ün de bölge temsilcisi Zafer Okuducu “seni Prof. Dr. Metin Sözen ile tanıştırayım” dedi.

Tabii başkanlığımın ilk günleri çok yoğundu; o dönemde dokuz kilo vermiştim. Metin Sözen aynı ay içinde Antep'e geldi ve tanıştık. O tarih, Antep'in kaderinin değiştiği tarihtir. Metin Hoca, kafamdaki fikirlerin bilimsel izahını yaptı bana. Nasıl organize bir çalışma yürütülebilir, nereden başlanır, hepsini anlattı. İlk iş, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi olarak Tarihi Kentler Birliği'ne üye olduk ve aynı yılın Aralık ayında TKB'nin büyük buluşmasına ev sahipliği yaptık. TKB Buluşmasına hazırlanırken Antep'in bilinmeyen yönleri de bir bir ortaya çıkmaya başladı. İhmal edilen tarihi ve kültürel dokunun tespitleri yapıldı. Gaziantep TKB üyeliğinden çok şey kazandı... Sonra kismet oldu ve TKB başkanı oldum.

TKB başkanı olmaya karar vermenizi etkileyen nedenler neydi? Süreç nasıl ilerledi?

Tarihi Kentler Birliği bütün üye belediyeleri ayırım yapmadan kucaklıyor. Toplantılarda hangi partiden olduğumuzu değil yaptığımız projeleri ve deneyimleri konuşuyorduk. Bunu sormayı da çok büyük bir ayıp olarak görüyorduk. Çünkü birliğin yapısında ayrımcılığa ve siyasete yer yoktu. Kültür odaklı, koruma politikaları konuştuğumuz buluşmalar yapıyorduk ve Metin Sözen'in konuşmalarındaki mesajlarını dikkatle dinliyorduk. Hocamızdan çok şey öğreniyorduk. TKB şehirler kadar kişilere de çok şey kazandırıyor; okul gibi. Birliğin tüm bu olumlu özelliklerini düşündüğümde, TKB Başkanlığı görevini gururla yapabileceğimi ve çok şey öğrenebileceğimi gördüm. Koruma hareketine değer katan benden önceki başkanlar Erdoğan Bilenser ve Mehmet Özhaseki'nin izinden gitmeye çalıştım. Birliğin ilke ve hedeflerinden, kurumsal kimliğinden ödün vermeden, yeni başlıklar altında koruma bilincini yaymaya özen gösterdim.

Tüm bu ilkeleriyle birlikte TKB, prestijli bir kurum olmayı başardı. Sadece ülkemizde

Taraklı

Edirne

ÇEKÜL Evi

değil, farklı ülkelerde de çok saygın bir yeri var. Mayıs ayında yapılacak genel kurulda TKB başkanlığım artık bitiyor. Ama temelleri sağlam atılmış bu kurumun devamlılığı hiçbir zaman kesintiye uğramayacaktır. Benden sonra göreve gelecek arkadaşlar da aynı hassasiyetle çalışmaya devam edecektir.

“Kimse yüksek binalar görmek için bir kenti ziyarete gitmez”

Tarihi kentlerin öncelikleri neler olmalı? Artık ülkeler değil şehirler yarışıyor. Tarihine, kültürüne sahip çıkan şehirler bir adım öne geçiyor. TKB ile birlikte bacalı sanayi kadar bacasız sanayinin de ne kadar önemli olduğunu gördük. Ülke olarak yüksek teknolojiye geçemezsek, emek yoğun sanayinin geleceğini biraz karanlık görüyorum. Hizmet sektörünün, bacasız sanayinin geleceğini ise çok iyi görüyorum. Bütün tarihi kent yöneticisi arkadaşlarımın bu süreci iyi değerlendirmesi gerekir. Özellikle tarihi kentlerin, sanayi ile değil kültürel değerlerinin farkında olarak bütüncül çalışmalar planlaması önemli. Örneğin

Paris’e gittiğinizde öncelikle Louvre Müzesi’ne gitmek istersiniz; tarihi meydanlarını, binalarını görmek istersiniz. Paris’te yüksek konutlar, modern binalar da var ama kimsenin bu yüksek binaları görmek için Paris’e gideceğine ihtimal vermiyorum.

Restorasyonlar kadar işlevlendirmeler de önemli. Bu konuda önerileriniz nelerdir?

Yerel yönetici arkadaşlarıma tavsiyem, tarihi eserlerinin restorasyon sonrasındaki fonksiyon verme aşamalarını çok iyi planlamaları gerektiğidir. En önemli nokta verdiğiniz işlevin yaşamasıdır yani sürdürülebilir olmasıdır. Doğru işlev vermek için önce o mahallede yaşayan insanların ihtiyaçlarını, önerilerini dinlemelisiniz. Her çalışmada halkla bütünleşmek gerekir. Birebir görüşmeler ve toplantılarla yapacağınız işin bütün aşamalarını paylaşmalısınız; gelecek önerileri değerlendirmelisiniz. “Proje bizim. İstedığımız gibi yaparız” yaklaşımı yanlıştır; başarılı olamazsınız. Tepeden inme değil halkın desteği ve fikirleriyle projeleri şekillendirmek önemli. Örneğin Antep’teki Bakırcılar Çarşısı yaşayan

“TKB deneyimlerini yurtdışında anlatmalıdır”

“Ekolojik tabanlı imar planları hazırlanmalı”

Merzifon meydan düzenlemesi

Alanya Belediyesi Kültür Evi Herbarium

bir örnek. Süreçte zorlandık, projeye itirazlar oldu. Ama birebir görüşmelerle ikna etmeye ve sonrasını anlatmaya çalıştık. Bazen yeri geldi, onların ihtiyaçları doğrultusunda biz ikna olduk; projelerimizi yeniden gözden geçirdik. Mesela bir kaldırıma doğal bazalt döşedik. Vatandaş tepki gösterdi. Hanımların ayakkabılarının topukları kırılıyor, dedi. Onların isteği doğrultusunda ortadan bir hattı söküp oraya yüzeyi düz bir bazalt döşedik. Doku daha da güzel oldu. Çarşının üst örtü rengi turuncuydu. Esnafın talepleri doğrultusunda beyaz olarak değiştirdik. Bunlar küçük örnekler ama kenti hep birlikte sahiplenmek için önemli detaylar. Kısacası restorasyonların yaşaması için kullanıcılarla işbirliği yapılması şart.

TKB, önümüzdeki yıllarda nasıl bir vizyon geliştirmeli?

Bu aşığı tuttu. Her beş yılda bir belediye başkanlarının üçte biri değişse de diğer üyeler ve kadrolar yeni arkadaşlarımıza TKB ilkelerini anlatmaya devam edecektir. Tarihi Kentler Birliği bundan sonra yurtdışına açılmalı ve yaptıklarını anlatmalıdır. Öte yandan, tarihi evleri yaşatmak için zorlu süreçleri aşmanızı gerek; hem maddi hem bürokratik...

Ne yazık ki halkı uzaklaştıran bir anlayışa sahibiz. Tarihi evlerin en büyük sorunu çatılarının yıpranması ve su almasıdır. Örneğin biz her isteyene çatı tamirattı yaptık. Yeter ki yapı daha fazla zarar görmesin. TKB, belediyelerin bu bilinci kazanması için önemli bir milattır. Eskiden “bana ne” diyen belediyelerde artık rölöve, restorasyon yapan uzmanlar, birimler var. Dün evlerini yıkmak isteyenler ise bugün korumanın yollarını araştırıyor, öğreniyor. Büyük mesafeler aldık ama bütüncül anlayış tam oturmadı. Örneğin bir sokağı sağlıklılaştırıyoruz. Ama o sokaktan çıkınca izleyecek bir rotamız yok. Tarihi Kentler Birliği, destek isteyen üyeleri için yol haritaları, rotalar hazırlıyor. Bütüncül bakışın yaygınlaşması için bu çalışmalar devam etmeli.

TKB üyelerine tavsiyeleriniz var mı? Başkanların gözden kaçırmaması gereken en önemli konular nelerdir?

Belediye başkanları öncelikle alanında uzman bir ekiple çalışmalı. Çünkü hepimiz farklı meslek gruplarından geliyoruz. Mimar ya da restoratör değiliz; bu nedenle ekip çok önemli.

Bursa

Gaziantep

Kastamonu

Şerifler Yalısı

Başkanlar kesinlikle ekibiyle koordineli çalışmalı ve onların önerilerini dinlemeli, anlamak için çaba göstermeli. Ancak ortak çalışma bilinciyle, uzmanların ve bilim insanlarının tavsiyeleriyle kentlerinde kalıcı çalışmalar yapabilirler. Park yapmak, asfalt yapmak zaten başkanların başlıca görevleri arasında. Önemli olan kalıcı değerler bırakmak.

Aynı zamanda çevreci yaklaşımları da benimsemek gerekiyor. Dünyada hızla yükselen bir değer de ekolojik kentler. Uluslararası platformlarda, sosyal dengenin nasıl kurulacağı, yaşam kalitesinin nasıl yükseltileceği ve çevreci yaklaşımlar konuşuluyor. Türkiye'deki yerel yöneticilerin gündemine bu konuların girmesi gerekiyor.

Örneğin biz Gaziantep için "İklim Eylem Planı" hazırladık. Küresel ısınmanın yaratacağı negatif etkileri hesapladık. 2023 yılına gelindiğinde Antep'te karbon ayak izinin %15 azaldığını görmek istiyoruz. Artık standart imar planları

değil ekolojik tabanlı imar planları hazırlanmalı. Türkiye'de ise imar planları maalesef ranta dönük, yatırımcıya dönük yapılıyor.

Ekolojik kent planlamasına yönelik yaptığımız projeye uluslararası ödül aldık ve Rio zirvesine davetli olarak gittik, projemizi anlattık. Ama Türkiye'de Bakanlar Kurulu'ndan onay almak için 9 ay uğraştık. Çünkü uygulanan bir örnek olmadığı için projenin önemini anlatmakta çok zorlandık. Projede yeşil tabanlı evler var. Enerjisini kendi üretebiliyor, israf en az seviyede. Sadece yatırımcının değil kentin, doğanın da kazanacağı duyarlı projeler yapmalıyız.

Tarihi kentleri korurken, dünyadaki yeni yaklaşımları izlemeli, kentlerimizi bir bütün olarak görmeliyiz. Ben kendimi şanslı hissediyorum çünkü Tarihi Kentler Birliği'nin önemini erken kavrayanlardan biriyim. Bütün arkadaşlarıma TKB ile birlikte çalışmalarını tavsiye ediyorum. Yol haritalarını birlikte belirlesinler, hem kendileri hem şehirleri kazansın.

Koruma ve kalkınmada yeni bir araç olarak kültürel rotalar

2012 yılında başlayan ÇEKÜL'ün, Kentsel Strateji ile birlikte Tarihi Kentler Birliği adına yürüttüğü Kültür Öncelikli Bölgesel Yol Haritaları programı, 2014 yılında "Kültürel Rota Planlaması" ile devam ediyor. Türkiye Belediyeler Birliği'nin desteğiyle hazırlanan program kapsamında yıl boyunca kültürel rotaların planlanmasına dair kavramlar, ilkeler ve pratikler araştırılacak, öneriler geliştirilecek.

Koruma ve sunum yöntemi olarak planlanan bölgesel ölçekli Rota Programı iki aşamada kurgulanacak: Uygulama çalışmaları ve planlama rehberi çalışması.

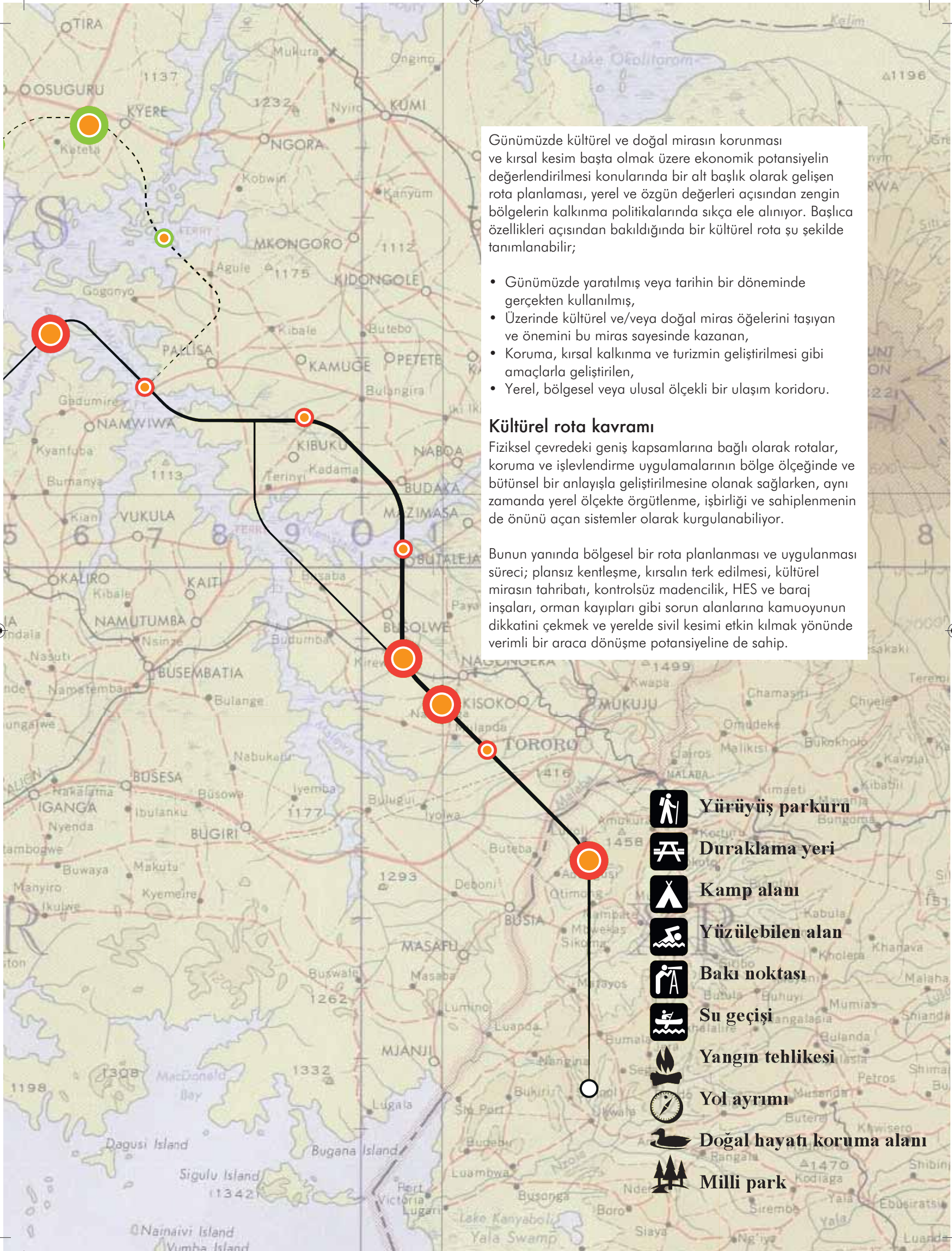
Anadolu'nun farklı karakterlere sahip dört bölgesinde kültürel rota çalışmalarının sürdürülmesi planlanıyor. Bu aşamada belirlenen bölgeler, ÇEKÜL'ün geçtiğimiz yıllarda da çalışmalarını yürüttüğü;

1. Adana ve Mersin illerini kapsayan günümüz Çukurova'sı, antik Kilikya coğrafyası
2. Gaziantep ve çevresi
3. Tokat ve ilçelerini kapsayan Kelkit Havzası
4. Amasya ve Samsun çevresinde Yeşilirmak Havzası

Planlama ve tasarım rehberi hazırlanacak

Programın ikinci aşamasında ise, bölgesel çalışmalardan elde edilen sonuçlar da göz önünde bulundurularak, farklı paydaşlara ve farklı coğrafyalara uyarlanabilir bir kültürel rota planlama ve tasarım rehberinin hazırlanması amaçlanıyor. Belediyeler, valilikler, kırsal kesim aktörleri, turizmciler, ziyaretçiler gibi geniş bir hedef kitle için ele alınan rota çalışmalarının sonuç ürünü, kendi bölgelerinde kültürel rota planlama süreçlerini başlatacak aktörler için bir el kitabı olarak düşünüyor.

2014 yılı sonunda tamamlanacak rehber çalışması kapsamında, henüz Türkiye'de tüm yönleriyle ve özellikle doğal-kültürel miras ilişkileri üzerinden çalışılmamış bir konu olarak kültürel rota planlamasının ne şekilde ele alınması gerektiği araştırılacak. Diğer bir deyişle bu ürün, kültürel rota kavramının gelişmesi, uluslararası kuruluşların geliştirdiği tanımlar, yurtdışından uygulama örnekleri, işbirliği modelleri ve rota planlamasına yönelik kavramsal bir altyapı çalışması sunacak.

Günümüzde kültürel ve doğal mirasın korunması ve kırsal kesim başta olmak üzere ekonomik potansiyelin değerlendirilmesi konularında bir alt başlık olarak gelişen rota planlaması, yerel ve özgün değerleri açısından zengin bölgelerin kalkınma politikalarında sıkça ele alınıyor. Başlıca özellikleri açısından bakıldığında bir kültürel rota şu şekilde tanımlanabilir;

- Günümüzde yaratılmış veya tarihin bir döneminde gerçekten kullanılmış,
- Üzerinde kültürel ve/veya doğal miras öğelerini taşıyan ve önemini bu miras sayesinde kazanan,
- Koruma, kırsal kalkınma ve turizmin geliştirilmesi gibi amaçlarla geliştirilen,
- Yerel, bölgesel veya ulusal ölçekli bir ulaşım koridoru.

Kültürel rota kavramı

Fiziksel çevredeki geniş kapsamlarına bağlı olarak rotalar, koruma ve işlevlendirme uygulamalarının bölge ölçeğinde ve bütünsel bir anlayışla geliştirilmesine olanak sağlarken, aynı zamanda yerel ölçekte örgütlenme, işbirliği ve sahiplenmenin de önünü açan sistemler olarak kurgulanabiliyor.

Bunun yanında bölgesel bir rota planlanması ve uygulanması süreci; plansız kentleşme, kırsalın terk edilmesi, kültürel mirasın tahribatı, kontrolsüz madencilik, HES ve baraj inşaları, orman kayıpları gibi sorun alanlarına kamuoyunun dikkatini çekmek ve yerelde sivil kesimi etkin kılmak yönünde verimli bir araca dönüşme potansiyeline de sahip.

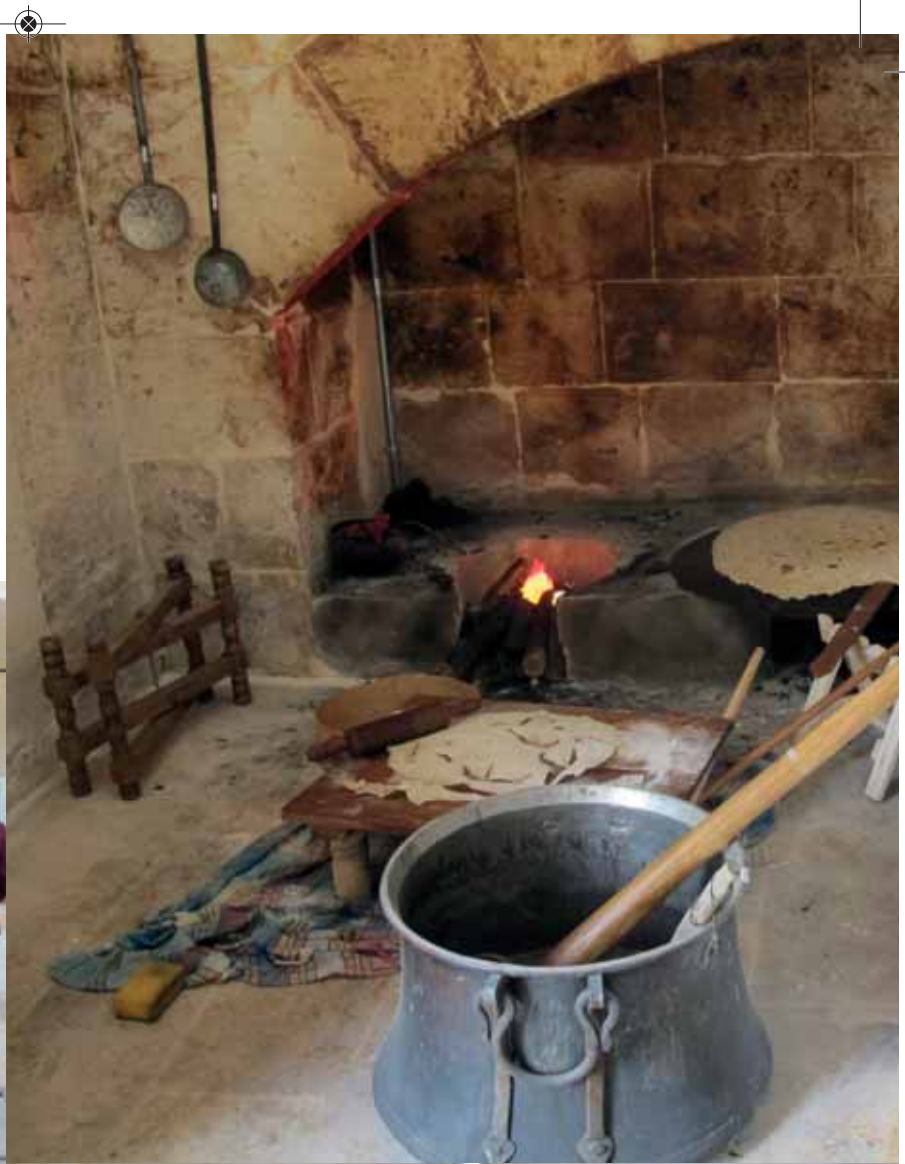
- **Yürüyüş parkuru**
- **Duraklama yeri**
- **Kamp alanı**
- **Yüzülebilen alan**
- **Bakı noktası**
- **Su geçişi**
- **Yangın tehlikesi**
- **Yol ayrımı**
- **Doğal hayatı koruma alanı**
- **Milli park**

Şanlıurfa Kent Müzesi açıldı

Şanlıurfa surlarının bir bölümü olan, Bey Kapısı'ndaki Mahmutoğlu Kulesi, Şanlıurfa Belediyesi tarafından restore edilerek Kent Müzesi ve Arşivi olarak açıldı. Açılışa ÇEKÜL Vakfı ve Tarihi Kentler Birliği Danışma Kurulu Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen de katıldı. Belediye Başkanı Dr. Ahmet Eşref Fakıbaba'nın ev sahipliğinde yapılan törende bir konuşma yapan Sözen, "Halen sevgi ortamı olduğu için Urfa'dayız. Halen adap, erkân, büyüğe saygı olduğu için buradayız. Onun için diyorum ki Fakıbaba'nın verdiği hizmeti unutanın benim yanımda yeri yoktur. Urfa Kent Müzesi önümüzdeki yıllarda uluslararası kuruluşlar arasında da tanınır ve örnek gösterilir hale gelecektir. Müze, her geçen gün zenginleşecek ve diğer kent müzelerine örnek olma niteliği kazanacaktır. Çünkü geleneksel yaşamın ürünleri, mekansal zenginliği olan bu yapıda bir araya getirilmiştir. Bundan sonra önemli olan Urfa'da yapılacak diğer çalışmalarda da bu düzeyin ve hizmet anlayışının korunmasıdır" diyerek müzeye emeği geçenleri tebrik etti.

900 yıllık Mahmutoğlu Kulesi'nin restorasyon süreci 2011 yılında başlamıştı. ÇEKÜL'ün başlattığı kent müzeleri hareketini "Her Kente Bir Kent Müzesi" kampanyasıyla bir adım ileri taşıyan Tarihi Kentler Birliği'nin kurucu üyesi olan Şanlıurfa Belediyesi, harebe durumdaki kulenin üç yıl kadar süren titiz restorasyonunun ardından Kent Müzesi'ni Urfa'ya kazandırdı. Çevre düzenleme çalışmalarıyla birlikte yürütülen restorasyonlar ile Bey Kapısı bölgesinin canlanması sağlandı. Tarihi dokusunu koruyan tüm mahallelerde tasarım ve uygulama çalışmaları tamamlandı ve ülke boyutunda gündem oluşturdu; Şanlıurfa birikimli kent kimliğini görünür kılmaya başladı.

inceleme

Anakent yönetimlerini yeniden düzenleyen yasa ne getirdi, ne götürdü?

Prof. Dr. RUŞEN KELEŞ
TKB Danışma Kurulu Üyesi

2012 yılı sonlarında yürürlüğe giren 6360 sayılı yasa yalnız anakentlerin sayısında bir artış sağlamadı, aynı zamanda anakent belediyelerinin görevleri yönünden de kimi değişiklikler getirdi. Bilindiği gibi, büyük yerleşim yerlerinde yasayla özel yönetim biçimleri oluşturulabilmesi 1982 Anayasası ile olanaklı kılınmıştır. 1984 yılı, üç büyük kentte, İstanbul, Ankara ve İzmir'de, anakent belediyelerinin oluşturulduğu ilk yıldır. Bu üç kenti, 1986'da Adana, 1987'de Bursa, Gaziantep ve Konya, 1988'de Kayseri, 1993'te Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Kocaeli, Mersin, Samsun, 2000'de Adapazarı izlemiştir. Yeni yasayla, 2012 yılında, anakent belediyelerinin sayısı 16'dan 30'a yükseltilmiş bulunuyor. Yeni anakent belediyeleri, Aydın, Balıkesir, Denizli, Tekirdağ, Hatay, Manisa, Kahramanmaraş, Malatya, Mardin, Muğla, Trabzon, Şanlıurfa, Van ve Ordu'dur. Bu 30 belediyeden hemen hepsinin Tarihi Kentler Birliği'nin üyesi olan belediyeler olması, konuya yakından bakmamızı daha da önemli kılmaktadır.

2000'li yıllara gelinceye değin, bir yerde anakent belediyesi oluşturulması için aranan ölçüt, belediye sınırları içinde birden çok ilçenin (kaymakamlığın) bulunmasıydı. 2000'li yıllarda, bu ölçütün yerine, kentin nüfusunun en az 250 bin olması koşulu getirilmiştir. Aynı yıllarda, imar düzeni açısından bir bütünlük ve kamu hizmetlerinde etkinlik sağlamak için, anakentin alanının büyüklüğü de, belirleyici bir etmen olarak hesaba katılmaya başlandı. Şöyle ki, kentin merkezinden 20 kilometre (nüfusu 1 milyonun altında olan yerlerde), 30 kilometre (nüfusu 1-2 milyon arasında olan kentlerde) ve 50 kilometre (nüfusu 2 milyonun üstünde olan kentlerde) uzaklıktaki yerleşim birimlerinin de anakent belediyesi sınırları içine alınması kararlaştırıldı. 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı yasayla İstanbul ve Kocaeli'ne özgü olmak üzere, anakentin belediye sınırları ile il sınırları üst üste getirilmiştir .

Anakent belediyelerinde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Merkezi kurulması öngörülmüştür

Anakent belediyelerinin organlarının oluşumu ve görev, yetki ve sorumlulukları açısından, 2012 yılında yürürlüğe giren yasada esaslı bir değişiklik yoktur. Örneğin, anakent belediyelerinin görevlerinin sıralandığı 7. madde hepsinde hemen hemen aynı kalmıştır. Yasanın, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına ilişkin maddesindeki amaç hep şudur: “Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek”.

Yeni yasa, birkaç yıldan beri İstanbul ve Kocaeli’de yürürlükte olan ve il ve belediye sınırlarını örtüştüren sistemi, geri kalan 28 anakent belediyesine de yaygınlaştırmıştır. Bu uygulama, belediyeden belediyeye değişmekle birlikte, Muğla, Antalya, Konya, Şanlıurfa gibi kimi anakent belediyelerinin bir uçtan bir uca uzaklığının, 250-350 kilometre kadar genişletilmesi sonucunu doğurmuştur. Kamu hizmetleri açısından bunun sonucu, merkezdeki belediyenin bu denli uzakta bulunan yerleşim birimlerine götürülecek hizmetlerin birim maliyetlerindeki artış olacaktır. Bu yönden bakıldığında, 28 anakent belediyesinden, Tekirdağ, Sakarya, Manisa ve Aydın dışında pek çoğunun durumunun, İstanbul ve Kocaeli’ne hiç de benzemediği rahatlıkla söylenebilir.

Anakentlerle ilgili yasa, bu kentlerde İl Özel Yönetimlerinin varlığına da son vermekte olduğundan, onların aradan çekilmesinden sonra ortaya çıkacak hizmet boşluğunu doldurmak üzere, her anakent belediyesinde birer Yatırım İzleme ve Koordinasyon Merkezi kurulmasını öngörmüştür. Valilerin yönetiminde görev yapacak olan bu merkezlerin başarısının kendilerine sağlanacak gelir kaynaklarına bağlı olduğu açık olmakla birlikte, bunların belediyeler açısından merkezîyetçiliğin bir uzantısı olacağından ve yeni bir vesayet aracı oluşturabileceğinden kuşkulardır.

Yeni yasa, 30 anakente birçok tüzel kişiliği kaldırmaktadır

Yeni Yasa ve TKB

İl Özel Yönetimlerinin 30 anakent belediyesinde kaldırılmakta olması, Tarihi Kentler Birliği'nin üyesi olan belediyeler açısından acaba bir sorun yaratır mı sorusu haklı olarak sorulabilir. Bilindiği gibi, 2004 yılında 5226 sayılı yasayla Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasına ilişkin Yasada (m.12) bir değişiklik yapılmıştı. Buna göre, 1319 sayılı Emlak Vergisi Yasasının 8. ve 18. maddeleri uyarınca tahakkuk ettirilen Emlak Vergisi hasılatının %10'u, "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı" adıyla ayrılmış ve bu payın, belediyelerin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılması öngörülmüştür. Bu amaçla, belediyelerin tahsil etmiş oldukları katkı payları, özel bir hesapta toplanmakta ve en geç tahsilatı izleyen ayın sonuna kadar, doğrudan doğruya İl Özel Yönetimlerince açılan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı hesabına aktarılmaktadır. Belediye sınırları içindeki taşınmaz kültür varlıklarının korunmasını amaçlayan projelerin hazırlanması ve uygulanmasında önemli bir destek oluşturan bu kaynaktan belediyelerin bundan böyle yararlanabilecekleri kuşkusuzdur. Ne var ki, İl Özel Yönetimlerinin bu 30 yerde tüzel kişiliklerinin kaldırılmış olması nedeniyle, söz konusu kaynağın bundan böyle anakent belediyelerince doğrudan doğruya kullanılacağını söylemek yanlış olmaz.

Yeni yasa, 30 anakent belediyesinde yalnız 30 İl Özel Yönetiminin değil, aynı zamanda 16.082 köyün ve 1582 belde belediyesinin de tüzel kişiliğini kaldırmaktadır. Bu 1582 belediyeden 52 ildeki 559 tanesinin, nüfusu 2.000'in altında olduğu için tüzel kişilikleri kaldırılmış; 1023'ünün statüsü ise, anakent belediyesi olan 29 ilde mahalleye çevrilmiştir. Belde belediyelerinden bir bölümünün kaldırılması kamu hizmetinin verimliliği yönünden yararlı sayılsa bile, köyün bir ekonomik ve toplumsal birim olarak varlığına yasayla son vermek kolayca savunulamaz. Kaldı ki, tüzel kişiliği kaldırılan her üç yerel yönetim türü için de geçerli olan eleştiri, bu kararın alınmasında o yerleşim birimlerinde yaşamakta olanların oyuna başvurulmamış olmasıdır. Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, her türlü sınır değişikliği gündeme geldiğinde, halkın

oyuna başvurulmasını zorunlu saymaktadır. Bunun gibi, yasanın hazırlanması sürecinde, Şart'ın öngördüğü doğrultuda, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin ve araştırma kurumlarının görüşlerine başvurulduğuna ilişkin veriler de ortada yoktur.

Belde belediyelerinin tüzel kişiliklerinin kaldırılması, bir başka deyişle, varlıklarına son verilmesi, Tarihi Kentler Birliği çatısı altında toplanmış bulunan yerel yönetim birimlerinin koruma konularındaki çalışmalarında bir aksamaya yol açmayacaktır. Çünkü koruma projelerinin hazırlanma ve uygulamalarının gerektirdiği kaynakların bu kez anakent belediyelerince kullanılacak olmasının yanı sıra, bu belediyelerdeki görevlilerin koruma bilincinden yeni düzen içinde de yararlanmak olanağı mutlaka bulunacaktır. 15 yıldan beri adeta bir "okul" gibi hizmet gören ve kentte yaşayan halkın kendisi kadar, seçilmiş ve atanmış belediye çalışanlarının koruma konularındaki bilgi ve ilgi düzeylerinin yükseltilmesine önemli katkılarda bulunan Birliğin deneyim ve kazanımlarından, anakent belediyelerini yönetenlerin de yararlanma yolunu seçeceklerine kuşku yoktur.

Bilimsel ve nesnel ölçütlere ilişkin kaygılar

Yansız çevrelerde, anakentlerle ilgili yeni yasal düzenlemenin nesnel ölçütlere dayalı, kamu hizmetlerinin ve yerel demokrasinin gereklerine yanıt vermektten çok, yerel seçimlerin yaklaşmış olduğu bir dönemde, oy hesaplarıyla ve aceleyle gündeme getirilmiş olduğu kanısı yaygındır. 30 yıllık anakent belediyeleri deneyiminin bilimsel ve nesnel bir değerlendirmeye konu yapılarak, düzenlemenin yararlarını artırmak, sakıncalarını azaltmak, kamu yararı açısından çok daha yerinde olurdu.

Özellikle köyler açısından kimlik ve aidiyet duygusunun kaybı, taşınır ve taşınmaz mallarının köy elinden alınması, içme ve kullanma suları için ödenecek ücretler nedeniyle tarımsal etkinliğin güçleşmesi, genel olarak artan vergiler ve harçlar kırsal alanlarda yaşamı kolaylaştırmayacak, güçleştirebilecektir. İlçe merkezlerine uzakta bulunan köylerin kamusal hizmetlere ulaşmaktaki güçlükleri de bunlara eklemek yanlış olmaz.

“Kentlerin yönetiminde söz ve karar sahibi olan merkezi ve yerel yönetimlerin temsilcileri kadar, halkın kendisi de gerçek bir sınavdan geçmiş olacaktır “

6360 sayılı yasanın gerekçesinde, bugünkü anakent belediyelerinin alanca büyüklüklerinin “ölçek ekonomilerinden” (scale economies) gereği gibi yararlanmaya elverişli olmadığı öne sürülmektedir. Yeni düzenlemeyle büyütülen ölçeğin bu kazançlardan yararlanma şansını artıracığı savunulmuştur. Ölçek ekonomisi, “üretilen ürün miktarı arttıkça, birim maliyetlerde azalma olması” biçiminde tanımlanan bir işletmecilik kuralıdır. Bu kavram kıyas yoluyla Kamu Yönetimine de uygulanmaktadır. Anakent belediyelerinin boyutlarının ilin sınırlarına kadar genişletilmesi sonucunda, üretilen mal ve hizmetlerin maliyetinde büyük düşüşler olacağı varsayılmıştır.

Ekonomistler, ekonomik etkinliklerin ve nüfusun belli mekânlarda yığılmasından, gerçekten, belli kazançlar (agglomeration economies) sağlanacağını söylerler. Ama aynı zamanda, bu kazançların sınırsız olmadığını ve kentin nüfusunun alabildiğine artması sonucunda, bu kazançların miktarında uzun erimde azalmalarla karşılaşılacağını belirtir ve bunları “dışsal kayıplar” (external diseconomies) olarak nitelendirirler. Bunları, bir kentin nüfusça ve alanca “gereğinden çok büyümesi sonucunda karşılaşacağı sorunların para olarak değeri” biçiminde tanımlarlar. Öte yandan, kamusal kent hizmetleri için en uygun büyüklükleri ararken, bir kentin büyümesine koşut olarak ortalama maliyetlerde bir azalma olsa bile, en uygun büyüklük sınırının aşılması ve kentin gereğinden fazla büyümesi durumunda, bu kez nüfus yığılmasının maliyet artışlarına ve kazanç azalmasına (agglomeration diseconomies) yol açabileceği konusunda ekonomistler görüş birliği içindedirler. Bir başka deyişle anlatmak gerekirse, her alanda olduğu gibi, ölçüyü kaçırmamanın sakıncalarından uzak durmak gerekir. Bu kuramsal değerlendirmenin, özellikle Muğla, Konya, Antalya, Mersin, Şanlıurfa, Adana ve Malatya gibi anakentler için gerçeklerle geniş ölçüde örtüşmekte olduğu rahatlıkla söylenebilir. Böyle olunca, 6360 sayılı yasanın çıkarılmasından önce, anakentleri ülke yüzeyine alabildiğine yaymanın olası ekonomik, toplumsal ve fiziksel yararları ve zararları üzerinde çok daha ciddi araştırmaların yapılması doğru olurdu.

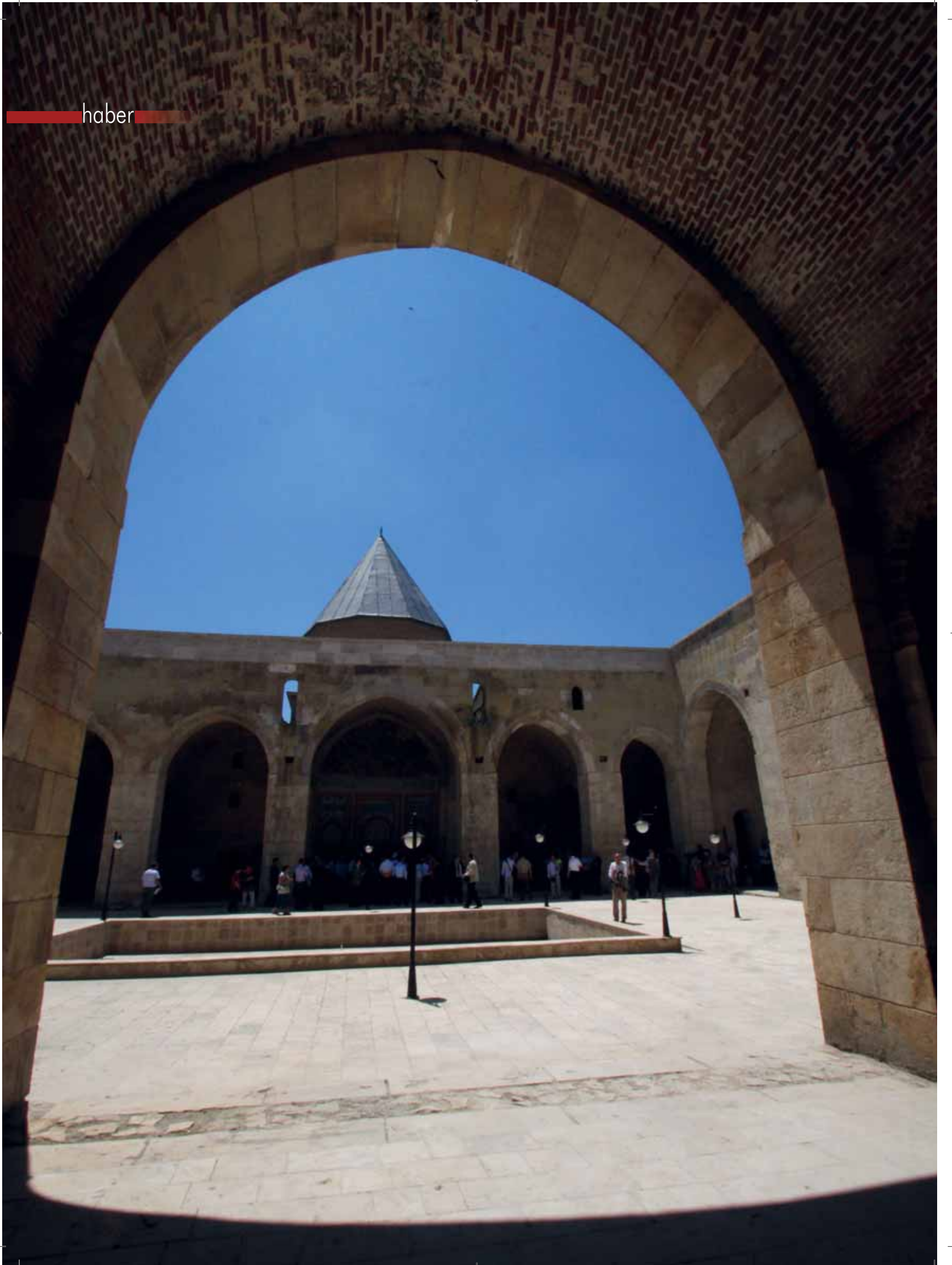
Karar alma süreçlerine ve siyasal katılıma ilişkin kuramsal açıklamalar, bir yerleşim yerinin yarıçapı küçüldüğü oranda katılımın etkinliğinin de artacağını göstermektedir. Bu konu yerel demokrasinin etkinliği açısından son derece önemlidir. Çünkü anakent sınırlarının bugünkü gibi alabildiğine genişletilmiş olması, günümüzün en önemli demokratikleşme sorunlarının başında yer alan, yerel halkın karar süreçlerinde aktif görev alma istemlerinin ucuz, kolay ve çabuk bir biçimde karşılanması fırsatının büyük ölçüde kaçırılmış olduğu anlamına gelmektedir. Katılım olanaklarını daraltan yeni düzenleme, ayrıca, hem ülkemizin taraf olduğu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın katılıma ilişkin kurallarına (madde 3/2, 4/6, 5 ve 9/6), hem de halkın katılımını artırmak amacıyla Avrupa Konseyi'nin yetkili organlarının 2009 yılında kabul etmiş olduğu EK Protokol'ün kurallarına ters düşmektedir. Bu kurallardan bir kısmına Türkiye çekince koymuş ve kendisini onlarla hukuken bağlı duruma getirmekten kaçınmışsa da, çoğunu onaylamış durumda olduğundan, uluslararası yükümlülükleri açısından da çelişkili bir durumla karşı karşıya olduğumuz açıktır.

Unutulmaması gereken nokta şudur ki, yerel demokrasinin çağdaş ölçüler içinde ülkede yerleşmesinde yasa koyucunun yaptığı düzenlemelerin ve yürütme erkinin eylem ve işlemleriyle tutumları önemli olmakla birlikte, en az onlar kadar ve hatta onlardan daha da önemli olan, kentleri yönetme sorumluluğunu emanet etmiş olduğumuz seçilmiş ve atanmış kent yöneticilerinin yerel demokrasinin ilkelerine, kent, kültür, tarih, çevre ve mimarlık değerlerine, sahip çıkmadaki duyarlılık ve titizlikleridir. Belki, bundan daha da önemlisi, halkın, yurttaşın ve kenttaşın, kentin asıl sahibi olarak, bu ve benzeri konulara bilinçle sahip çıkarak, yönetim sorumluluğu üstlenmiş olanlardan hesap sorabilmesi ve gerektiğinde onlara yaptırım uygulayabilmesidir. Bu bağlamda, kentlerin yönetiminde söz ve karar sahibi olan merkezi ve yerel yönetimlerin temsilcileri kadar, halkın kendisi de gerçek bir sınavdan geçmiş olacaktır dersek abartılı bir değerlendirme yapmış olmayız.

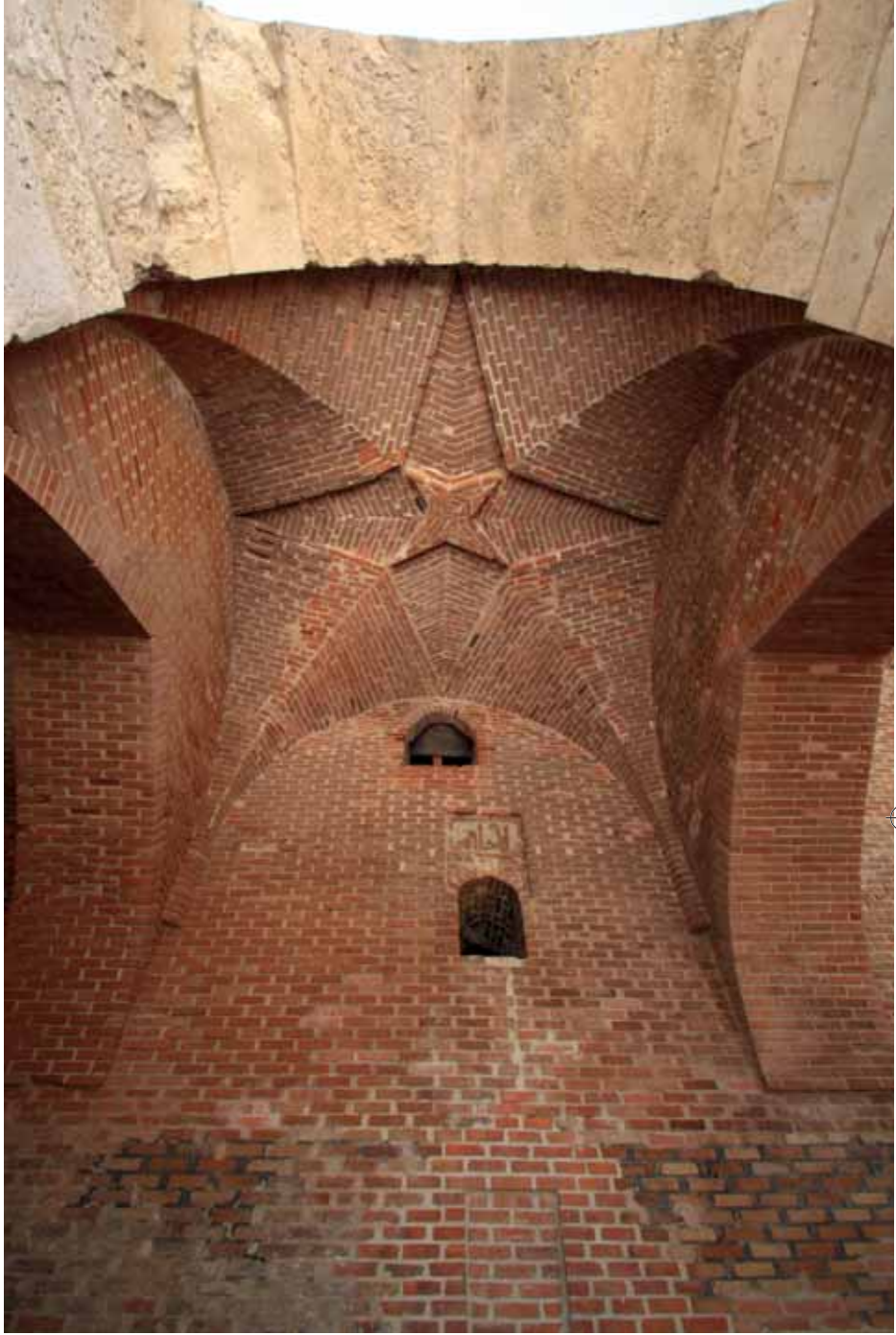
haber

Tıp tarihçileri Şifaiye'de buluşacak

Şifaiye Medresesi 2017 yılında 800 yaşına girecek. Kutlama hazırlıkları ise şimdiden başladı. Aynı zamanda halk kültürü araştırmacısı olan Sivas Kültür ve Turizm Müdürü Kadir Pürlü, 3 yıl boyunca medresede çeşitli toplantı ve etkinlik yapacaklarını, 2017 yılında ise 8 asırlık medresede tıp tarihçileri ve Selçuklu araştırmacılarının bir araya geleceğini açıkladı. ÇEKÜL Sivas Temsilcisi halk kültürü araştırmacısı Müjgan Üçer de etkinliklere destek verecek. Bu etkinliklerde uzmanlar tarafından "Anadolu Şifahaneleri" ayrıntılarına kadar incelenmiş olacak. Şifahaneleri yaptıranlar ve yapanlar, Selçuklu döneminde tıp bilimi, mimarlık ve dekorasyonun şifahanelere yansımaları, dönemin diğer yapılarıyla olan benzerlikleri, kullanılan semboller, Anadolu şifahanelerinin diğer coğrafyalardaki benzerleriyle etkileşimi gibi farklı başlıklardaki konular 2017 yılına kadar yapılacak toplantılarda ele alınacak. ÇEKÜL Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen ise bu toplantılar zincirinin önemine vurgu yaparak, "Sivas ve çevresindeki tarihi dokunun ayağa kalkmaya başlamasıyla birlikte, somut ve somut olmayan mirasın belgelenmesi, yeni bilgilerin gün yüzüne çıkması, akademik çevrelerin ve yerel araştırmacıların farklı konuları çok boyutlu ele almaları ve yerel yayınların bu tarih derinliğine dikkat çekmeleri kentte bütüncül bakışın gelişmesini sağladı. Sivas eserleriyle, doğasıyla, yaşam kültürüyle algılanabilir bir kent olmaya başladı" dedi.

Savur'un birikimli yüzü ortaya çıkıyor

2008 yılında ÇEKÜL'ün katkılarıyla yayımlanan *Geleneksel Konut ve Aile Yapısını Yaşatan Bir Yerleşim: Savur* kitabının ve hazırlanan yol haritasının ardından, kentteki çalışmalar tüm kurumların katılımıyla, eğitimden restorasyona, ağaçlandırmadan alt yapıya farklı başlıklarda devam ediyor.

Bölgede çalışan ÇEKÜL gönüllülerinden mimar Alper Urlu, Savur ve çevresinde yapılan çalışmalarının bir raporunu hazırladı. Raporda, kamu-yerel-sivil-özel işbirlikleriyle yapılan çalışmalar detaylarıyla anlatıldı. Proje hazırlanırken, mevcut sosyo-ekonomik düzende Savur ekonomisinde ticaret ivmesinin düşüklüğü, gençlerin işsizlik ve göç sorunu, sanayi altyapısının olmayışı, arazi yapısının tarıma olanaklı küçük bahçelerden oluşması, tarihi-mimari dokunun özellikleri gibi konular dikkate alındı. Tarihi Kentler Birliği'nin desteğiyle Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanarak, imar uygulamaları plan hükümleri doğrultusunda başlatıldı. Proje kapsamında, Savur Kalesi'nin çevresindeki yapılaşmaya uygun olmayan arazi ağaçlandırıldı. Mardin Valiliği'nin desteğiyle sokaklara cephesi bulunan yapıların duvarlarında siva ve derz raspaları yapıldı. Savur Çayı ıslah projesi hazırlandı. Ayrıca % 60'ı tamamlanan arıtma tesisi ile Savur Çayı'na verilen kanalizasyon sorununun çözülmesi planlandı. Bölgenin hayvan pazarı ihtiyacını karşılamak ve satışlarının sokaklarda yapılmasına engel olmak için hayvan pazarı projesi hazırlandı.

Zabita, itfaiye, reklam ve tabela yönetmelikleri hazırlanarak belediye meclisinden geçmesi sağlandı. Cittaslow'a üyeliği için Seferihisar Belediyesi ile Savur'da bilgilendirme toplantısı yapıldı. Dicle Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle gezi rehberi/haritası tamamlandı.

Yine DIKA desteği ve KOSGEB koordinasyonunda 180 kişiye girişimcilik eğitimi verildi. Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile bir protokol imzalanarak Savur 1. Tarım Çalıştayı yapıldı. ÇEKÜL Vakfı'nın "Kentler Çocuklarındır" sloganıyla Tarihi Kentler Birliği üyelerine yönelik hazırladığı "Kültürel Miras Eğitim" programı, yereldeki uzmanların desteği alınarak düzenlendi.

Tarihi dokuyu bozan enerji kablolarının yer altına alınması sağlandı. Tescilli bir yapı Savur Kültür Evi-Müzesi olarak işlevlendirildi. Alan yönetimi planı için hazırlık toplantılarına başlandı.

Tarihi kent Savur'da, sadece restorasyon ve sokak sağlıklılaştırma yaparak koruma yapılamayacağı anlayışı, tüm kurumların ortak hareketiyle yaygınlaştı ve kent bütününde farklı alanlarda, eş zamanlı çalışmalarla görünürlük kazandı. Kısa bir özetini verdiğimiz raporun detaylarına cekulvakfi.org.tr adresinden ulaşılabilir.

6.86

söyleşi

Ulusal-uluslararası ortamlarda varlığını kanıtlamış Diyarbakır Müzesi eski müdürü, ÇEKÜL Vakfı Güneydoğu Anadolu Bölge temsilcisi Nevin Soyukaya 80'lerin sonundan bu yana Diyarbakır ve çevresinin kültürel, doğal mirasının korunması için çaba gösteriyor. Yerelin hassas dengelerini gözeterek, bilimsel veriler ve yaklaşımlarla sürecin içinde olan Nevin Soyukaya Diyarbakır'ı, UNESCO yolculuğunu ve Hevsel Bahçeleri'ni anlattı

Diyarbakır ve çevresinin koruma yolculuğu

Nevin Soyukaya kimdir?

Diyarbakır doğumluyum. Arkeoloji eğitimi aldım. 1989-1995 yılları arasında Diyarbakır Belediyesi'nde Kültür Müdürü olarak çalıştım. 1995-2013 yıllarında ise Diyarbakır Müzesi'nde görev aldım. 2013 yılının Mayıs ayında Diyarbakır Müze Müdürü görevini yürütürken, Kars Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürü olarak isteğim dışında tayin edildim. Ocak 2012 yılından bu yana Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı Alan Yönetimi Başkanlığını yürütüyorum. 1995'den beri de ÇEKÜL Vakfı gönüllüsüyüm. ÇEKÜL'ün Güneydoğu Anadolu Bölge Koordinatörü olarak bu coğrafyadaki koruma çalışmalarını takip ediyorum ve elimden geldiğince destekliyorum.

Prof. Dr. Metin Sözen ile nasıl tanıştınız? Diyarbakır koruma sürecine nasıl dâhil oldunuz?

Metin Hocayla Diyarbakır Belediyesinde çalışırken, 1989 yılında belediyenin düzenlediği bir sempozyumda tanıştım. Daha sonra Diyarbakır Belediyesi'nin koruma çalışmalarında Metin Hocanın planlaması ve uygulaması sürecinde birlikte çalışma şansım oldum. 1990 yılında ÇEKÜL Vakfı'nın kurulmasıyla gönüllü ve ardından temsilci olarak sürece dâhil oldum.

İlk yıllarda kentin geleceğiyle ilgili yapılan koruma politikalarındaki öncelikler ve ilkeleriniz nelerdi?

Metin Hocanın önerisi ile Diyarbakır Kentsel Sit Alanı olan "Sur İçi"nin koruma amaçlı imar planının çıkarılması için çalışmalar yürüttük. Bu dönemde öncelikle korumaya bütüncül yaklaşımların getirilmesi hedeflendi. Eşzamanlı olarak kentin tanıtım çalışmaları yürütüldü. "...Ve Taşlar Tanıktır" belgeseli gibi... Ayrıca yaklaşık 6 km. uzunluğundaki, 82 burca sahip

Diyarbakır surlarının korunması için "Diyarbakır Surları ve İçkale Projesi" hazırlandı. Tüm bunlar kentin sahip olduğu kültürel değerlerin bütüncül olarak korunması esas alınarak geliştirildi. Koruma-kullanma dengesi gözetilerek kentin sahip olduğu kültürel zenginliğin geleceğe taşınması; ancak bunu yaparken de kamu-yerel-sivil-özel birlikteliğinin sağlanmasına özen gösterildi. Kentteki tüm paydaşların sürece katılımı sağlandı ve bu vesileyle koruma bilincinin gelişmesi, katılımcılık hedeflerine ulaşıldı.

Ayrıca Metin Hocanın önerisiyle çalışmalara farklı disiplinlerden çok sayıda uzmanın katılması sağlandı. Uzmanların çoğu ilk kez bölgeye geldikleri için heyecan duyarak, koruma kuram ve kurallarına uygun, katılımcı çalışmalar yürüttü. Yeri gelmişken sürece destek olan tüm katılımcıları sevgi ve saygıyla anmak istiyorum.

Diyarbakır'daki koruma süreci hangi yapılarla başladı?

Geliştirilen İçkale Kültür-Turizm Alanı Projesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın finansal desteğiyle 2004 yılında uygulanmaya başladı. Alanda yer alan tarihi yapıların restorasyonu ve müze olarak işlevlendirilmesiyle ilgili süreç devam ediyor.

Proje kapsamında Diyarbakır Kalesi'nin 1/2000 ölçeğinde planı çıkarıldı; önemli burç ve kapıların rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlandı. 1997 yılında Surp Gregos Kilisesi, Cemil Paşa Konağı ve Belediye Evi'nin proje hazırlıkları başladı ve 2000 yılında tamamlandı. Çalışmalar Valilik, Büyükşehir Belediyesi, Ermeni Patrikhanesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Diyarbakır Vakfı başta olmak üzere yerel paydaşların sahipliğinde, katkı ve katılımlarıyla gerçekleştirildi.

“2000’e Beş Kala Diyarbakır Surları toplantısı dönüm noktası oldu”

1960’larda Diyarbakır

Prof. Dr. Metin Sözen ve arkadaşları, Diyarbakır

Surp Gregos Kilisesi: Ermeni Patrikliği ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi’nin işbirliği ile onarıldı ve “Müze Kilise” olarak işlevlendirildi. Cemil Paşa Konağı: Büyükşehir Belediyesince kamulaştırılarak restore edildi; Kent Müzesi olarak işlev kazanacak.

Belediye Evi: Büyükşehir Belediyesince onarıldı ve sosyal projeler üretilmesi için kullanıma açıldı.

Diyarbakır’ın uzun soluklu bir koruma yolculuğu var. Kimler bu süreçte rol aldı, destek oldu?

Tüm bu çalışmalar yürütülürken 1990’dan itibaren valiler Cengiz Bulut, Muzaffer Ecemiş, İbrahim Şahin, Doğan Hatipoğlu, Emir Durmaz, Nafiz Kayalı, Ahmed Cemil Serhadlı, Nusret Miroğlu, Efkan Ala, Hüseyin Avni Mutlu, Mustafa Toprak ve şu anda da Mustafa Cahit Kırac; belediye başkanları Turgut Atalay, Ahmet Bilgin, Feridun Çelik ve Osman Baydemir görev yaptılar. Yerel yöneticiler tüm süreçlerde olumlu katkılar sundu.

Ayrıca, Kültür ve Turizm Müdürleri Tefik Arıtürk ve Songül Göksu, Müze Müdürü Necdet Inal,

Diyarbakır Kültür ve Tanıtma Vakfı yönetim kurulu üyeleri Prof. Dr. Halil Değertekin, Esmâ Ocak, İlhan Akalınlar, Halit Ötük, Kenan Özhal ve Şehmus Diken; ÇEKÜL Vakfı gönüllüleri Hasan Özgen, Savaş Güvezne, Mehmet Alper ve Timur Çelik; ÇEKÜL Diyarbakır Gönüllüleri Uğur Işık, Birgül Savaş, Ercan Alpay, Zafer Han, Fatma Kaya, Murat Özgür ve Şeref Yumruk; Türkiye Ermeni Patrikliği Mesrop Mutafyan, Aram Ateşyan, Mıgırdiç Margosyan; Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi’nden Abdullah Sevinç, Murat Alökmen, Orhan Balsak; Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Eski Başkanı Kutbettin Arzu; Dicle Üniversitesi Rektörü Sedat Arıtürk; Mimarlık Fakültesinden Zülküf Güneli, Mücahit Yıldırım, Nesihan Dalkılıç, Meral Halifeoğlu Diyarbakır’ın kültürel ve tarihsel izlerinin görünür olması, korunması için emek verdi.

Restorasyonlar dışında kentin kaderini belirleyecek hangi toplantılar yapıldı? Kente neler kazandırdı?

Kent ve çevresindeki koruma çalışmalarının sağlıklı yürütülmesi için kurumları, bilim insanlarını, uzmanları bir araya getirmek

gerekliyordu. Bunun da en önemli yolu, halkın katılımının yüksek olduğu toplantıların düzenlenmesiydi. Metin Hocanın öncülüğünde ve katılımlarıyla pek çok toplantı ve eğitim yapıldı.

Diyarbakır'daki koruma süreci 1960'larda Metin Sözen ve bir grup Diyarbakırlı (Şevket Beysanoğlu, Adil Tekin, Abdusettar Hayati Avşar, Esmâ Ocak, Mehmet Mercan) ile başladı aslında. "... Ve Taşlar Tanıktır" belgesel filmi, Tarihi Diyarbakır evlerini koruma ve tanıma çalışmaları, Şevket Beysanoğlu'nun Anıtları ve Kitabeleriyle Diyarbakır Tarihi II. Cilt kitabının yayınlanması gibi çalışmalar Metin Sözen'in öncülüğünde yapıldı.

ÇEKÜL Vakfı'nın kurulmasıyla süreklilik kazanan çalışmalar, 1995 yılında "2000'e Beş Kala Diyarbakır Surları" konulu toplantı ile bir yol haritasına dönüştü; kısa, orta ve uzun vadeli hedefler belirlendi.

Kültür Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Şakir Çelik, Bölge Valisi Ünal Erkan, İl Valisi Doğan Hatipoğlu, Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Bilgin, ÇEKÜL Başkanı Metin Sözen, ÇEKÜL Teknik Komite Başkanı Mehmet Alper, İl Kültür Müdürü Teyfik Arıtürk, İl Müze Müdürü Necdet İnal, D.Ü. Müh. Mimarlık Fakültesi Dekanı Zülküf Güneli, Diyarbakır Kültür Tanıtma Vakfı Başkanı Halil Değertekin, Esmâ Ocak, Kutbettin Arzu ve ÇEKÜL Diyarbakır Temsilcisi olarak ben de toplantıya katkı koyanlar arasındaydık.

1960'larda Ulu Cami

2004 yılında Diyarbakır Kültürel Mirası Koruma Komisyonu oluşturuldu

Artuklu Sarayı kazı ekibi, dönemin müze müdürü Mustafa Cansever, Adil Tekin ve Prof. Dr. Metin Sözen

İçkale Artuklu Sarayı Kazısı

Diyarbakır'da surlara dair yapılan tüm çalışmalar, bu toplantıda alınan kararlara dayanılarak yürütüldü. Diyarbakır Surları ve İçkale Projesi, bu yol haritasının ardından hayata geçti. İlk çalışmalar, Diyarbakır Valiliği, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ve ÇEKÜL Vakfı'nın ortaklığı ve işbirliğinde 2000 yılında başlatıldı. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi aynı yıl Tarihi Kentler Birliği'nin kurucu üyesi oldu.

2004 yılında Diyarbakır Kültürel Mirası Koruma Komisyonu oluşturuldu ve 2008 yılına kadar çalışmalarını aktif sürdürdü. Büyükşehir Belediye Başkanı, ÇEKÜL Vakfı, Sur Belediye Başkanı, kentteki ilgili kurum temsilcileri, Mimarlar Odası, YG21, Diyarbakır Vakfı temsilcileri Diyarbakır Valisi başkanlığında yürütülen komisyonun üyeleri arasındaydı. Ayda bir yapılan toplantılar sürecin doğru takip edilmesini sağladı.

Kentler çocuklarıdır...

2006 yılında Diyarbakır Müzesi, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Derneği ve Ticaret Odası'nın katkılarıyla ÇEKÜL Vakfı'nın

"Kentler Çocuklarıdır" projesi kapsamında çocuklara kültürel miras ve çevre eğitimi verildi. 2012 yılında Diyarbakır Surları Sempozyumu, 2013 yılında Diyarbakır Kalesi ve Surları ICOFORT/ICOMOS toplantısı ve Diyarbakır Surları'nın UNESCO sürecinin tartışıldığı bir sempozyum yapıldı; 15 ayrı ülkeden 60 uzmanın katıldı. Çıkan sonuçla UNESCO'ya sadece Diyarbakır Kalesi değil Hevsel Bahçeleri'nin de sunulmasına karar verildi. 2012 sempozyumu bildirileri bir kitapta toplandı. 2013 sempozyumu bildirileri ise basım aşamasında.

Diyarbakır çevresiyle de zengin bir dokuya sahip. Bölgedeki diğer çalışmalar nelerdir?

1997-2000 yılları arasında Diyarbakır çevresinde yürüttüğümüz çalışmalarla, Cizre'nin Memu Zin (Mir Abdal) Medresesi ve Türbesi, Kırmızı Medrese, Mardin/ Nusaybin'deki Mor Yakup Kilisesi Kültür İnanç Parkı Projesi ve kazı çalışmaları, Midyat Konuk Evi gibi yapıların projelerinin hazırlanması sağlandı. Restorasyonların yapılması, Mardin

merkez kültür envanterinin yayımlanması, ÇEKÜL öncülüğünde ve yereldeki gönüllülerin katkılarıyla yapıldı. 2007 yılında Diyarbakır'ın Eğil ilçesinde Diyarbakır Valiliği, Eğil Belediyesi, Eğil Kaymakamlığı, Eğil Kültür Tanıtma Derneği ve ÇEKÜL Vakfı işbirliği ile koruma çalışmaları başlatıldı. Eğil'in tanıtımı amacıyla ÇEKÜL gönüllüsü fotoğraf sanatçıları tarafından çekimler yapılarak broşürler hazırlandı. Bu kapsamda Eğil Kalesi'nin korunması için Kültür ve Turizm Bakanlığınca kalenin rölöve ve restorasyon projeleri hazırlandı. Ayrıca TBMM'nin katkılarıyla Atatürk Köşkü'nün onarılması sağlandı.

Bu süreçlerde aşmaya çalıştığınız en önemli sıkıntılar neler oldu?

Bölgedeki sıcak siyasi ortam nedeniyle bazı sorunlar yaşadık. Ancak Metin Sözen'in kararlılığı, iletişim ve koordinasyondaki kolaylaştırıcılığı, bölge insanıyla eskiye dayalı dostane ilişkileri sayesinde bu sorunları büyük ölçüde aştık. Örneğin, 2000 yılında Diyarbakır Surları ve İçkale projesi başlatılırken ÇEKÜL Vakfı Başkanı Metin Sözen, Diyarbakır Valisi ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ile görüşmeler yapmış, katılım sözü almıştı. Ancak protokole birlikte imza atılması sürecinde siyasi yaklaşımlar nedeniyle sıkıntılar yaşandı. Bu sorun, ÇEKÜL Vakfı'nın valilik ve belediye ile ayrı ayrı protokol imzalamasıyla aşıldı.

Vadinin flora ve faunasıyla birlikte ekosistemin korunması hedeflenmelidir

Içkale

ÇEKÜL Evi

UNESCO adaylık süreci nasıl başladı?

2000 yılında Metin Hoca'nın önerisi ve katkılarıyla, bakanlığa sunulmak üzere Diyarbakır Kalesi ve Surları hakkında bir dosya hazırladım. Böylece geçici listede yer almasını sağladık. Paralel olarak da surların korunması için, "Diyarbakır Surları ve Içkale Projesi " başlatıldı. 2011 yılında Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir, surların korunması için bir çalışma başlattı. Destek almak için yaptığı görüşmenin ardından Cumhurbaşkanı, surları himayesine aldığını açıkladı. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Alan Yönetim Sınırnı belirleme çalışmasının ardından çalışmalar başlamış oldu. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, kent dinamiklerini ve Metin Hoca'nın fikrini göz önünde bulundurarak Alan Başkanlığı görevini bana verdi. Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı Alan Yönetim Planı'nın hazırlanması çalışmaları son aşamasına geldi; Nisan ayında tamamlanacak.

"Hevsel Bahçeleri, tarihi kent ve Dicle Vadisi bütün olarak korunmalıdır"

Metin Sözen ve Diyarbakır'daki dostlarının, 1950'li yıllarda başlattıkları ve bugünlere

ulaşan Diyarbakır'ın kültürel ve doğal değerlerini koruma çalışmaları günümüzde önemli aşamalar kaydetmiştir. Bunun önemli sonucu Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri'nin UNESCO Dünya Mirası olarak tescillenmesi için yürütülen çalışmalardır. Dünya mirası olarak sunulan Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri olmak üzere, Yönetim Alanı sınırları içerisinde yer alan tarihi Diyarbakır kenti ve Dicle Vadisi bütüncül yaklaşımlarla korunmalıdır. Vadinin yaşattığı flora ve fauna ile birlikte tüm ekosistemin korunması hedeflenmelidir. Tabii sadece somut kültürel değerlerin değil, somut olmayan kültürel değerlerin de korunması önceliklidir. Böylece, Alan Yönetim Planı bütün kent paydaşları tarafından sahiplenilerek uygulanabilir olabilir.

Bu tespitleri Alan Yönetim Planı'nda öneriyoruz. Dicle Vadisi'nin korunabilmesi için havza ölçeğinde doğru bir örgütlenme yapılmalıdır. ÇEKÜL'ün öncülüğünde yürütülen Kelkit Havzası Birliği olumlu bir örnek olarak gösterilebilir.

TKB'nin desteği...

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi:

200 Ortak 200 Hibe Programı kapsamında  ifte Han Sokak Sağlıklaştırma Projesi (2008)

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi:

200 Ortak 200 Hibe Programı kapsamında İzzet Paşa Caddesi Dokusunun Projelendirilmesi (2009)

Sur Belediyesi:

200 Ortak 200 Hibe Programı kapsamında 1/4'l k bölümü temizlenmemiş olan Dabanođlu,  zdemir, Hasırlı, şamhane mahallelerindeki Sur diplerini sağlıklaştırma projesi (2006)

Sur Belediyesi:

200 Ortak 200 Hibe Programı kapsamında Gazi Caddesi Rehabilitasyon Projesinin devamı olan 2. Etap Gazi Caddesi'nin sağlıklaştırılması projesi (2007)

Silvan Belediyesi:

200 Ortak 200 Hibe Programı kapsamında Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı'nın hazırlanması (2009)

TKB  zendirme Yarışması  d lleri

- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi BAşARI ÖDÜLÜ / 2002
- Sur Belediyesi TEŐEKKÜR BELGESİ / 2009
- Sur Belediyesi ÖZENDİRME ÖDÜLÜ / 2006

Yedi Kardeş Burcu

haber

Kemaliye'de on yılda neler oldu

Yakın-uzak, büyük-küçük demeden, ülkenin dört bir köşesindeki koruma gönüllüleriyle 24 yıldır, somut sonuçlara ulaşan çalışmalar yürüten ÇEKÜL Vakfı'nın 7 Bölge 7 kent programı kapsamındaki Kemaliye'de, hep kullandığımız ama çoğu zaman kavramsal boyutta kalan "sürdürülebilirlik" in, tabiri yerindeyse ete-kemiğe büründüğünü söyleyebiliriz.

ÇEKÜL Kemaliye gönüllülerinin yaptıkları, "Havzanın taşıdığı değerler bütünü" görmek, kültürel miras gibi coğrafi kimliğimizle bütünleşen tarihin izini sürerek, bizi biz yapan değerlerin geleceğe taşınmasına emek vermek" olarak tanımlanabilir. Kemaliye temsilcimiz Hilmi Balioğlu, gönüllülerimiz Eray Parlakkaya, Aytül Erdaloğlu, Seçil Parlakkaya ve Sinem Sayın "evlerimiz, türkülerimiz, oyunlarımız, şiirlerimiz, manilerimiz, folklorumuzla bir bütün olarak kenti görüyoruz" diyor ve yörede yapılan koruma çalışmalarını şöyle özetliyorlar:

"Anadolu'da özgün özelliklerini henüz yitirmemiş kentlerden biri olan Kemaliye, ÇEKÜL'ün 7 Bölge 7 Kent programında Doğu Anadolu Bölgesi'ni temsilen seçildi. ÇEKÜL gönüllüleri, kent kimliğinin oluşmasına olanak sağlayacak projeleri gücü yettiği ölçüde uygulamaya başlamıştır.

2000 yılında kurulan Tarihi Kentler Birliği'nin 28. üyesi olarak yer aldığı kurucu üyeliğin ardından, Avrupa Tarihi Kentler Birliği'ne üye olmuştur. Kemaliye mimarisi incelendiğinde yöreye ilişkin iklimsel yapının, doğa koşullarının, malzeme olanaklarının, ekonomik yapının ve kültürel yapının gerek yapım sistemi

gerekse mekan organizasyonunun binaları şekillendirdiği rahatlıkla görülür. Kemaliye evleri sanki insanların derdini söyler, neşesini haykırır, buluşmalarının, ayrılıklarının gönüllerdeki duygularını, sızılarını ebedileştirir ve sanki seslendirir. Yapıların korunması da öncelikle ev sahiplerinin sonra da kamunun ilgisi ile olacaktır.

25.11.2005 tarihinde bölgenin kentsel sit alanı ilan edilmesinin Kemaliye ve köylerini nasıl farklı boyuta taşıdığını görmek mümkündür.

Binaların tekil olarak tescil edilmesi ile başlayan evlerin onarımı için proje yapım ve onarım destekleri verilmesine 2007 yılından itibaren Kültür Bakanlığı öncülük etmiştir. Söz konusu dönemden günümüze kadar çalışmalar kararlılıkla ve titizlikle sürmektedir.

2013 yılı sonuna kadar Kemaliye ve köylerinde 53 adet tescilli sivil mimarlık örneği projelendirilmiş, bölge kurulunda tamamı onaylanan projelerin 27 adedi restore edilmiştir. Kemaliye’de münferit olarak restore edilen veya yeni yapılan sivil mimarlık örneklerinin sayısı ise 27’dir.

Sosyal ve kültürel amaçlı yeni yapılan veya restore edilerek yeniden işlevlendirilen resmi ve sosyal yapıların sayısı yaklaşık 25’dir. Bütün bunlara ilave olarak sokak sağlıklılaştırma çalışmaları devam etmektedir.

Bölgede doğru ve nitelikli uygulamaların yapıldığı koruma çalışmaları devam edecek, yapıların dolayısıyla mimari dokunun ve kültürel mirasın bir bütünlük içinde korunması sağlanacaktır.”

Kemaliye gönüllüleri bu on yıllık süreci ÇEKÜL’e gelerek Prof. Dr. Metin Sözen’in de katıldığı bir toplantıda paylaştı.

haber

Side'de tarihi buluşma

Büyükşehir Yasasına göre seçimlerden sonra Manavgat'a bağlı bir mahalle olan Side'de tarihi bir buluşma gerçekleşti. Side Antik Kenti Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı'nın hazırlık sürecinde halkın katıldığı iki gün süren tartışmalı toplantıların ardından plan kentlilerin talepleri doğrultusunda hazırlanmıştı. Side Belediye Başkanı Abdülkadir Uçar'ın ev sahipliğinde, imar planı sürecine ve yıllardır Side'ye katkı verenler bir araya geldi.

Side Belediyesi tarafından Tarihi Kentler Birliği'nin de destekleriyle restorasyonu tamamlanan Tykhe Tapınağı geçen yıl bir etkinlikle ziyarete açılmıştı. Mart ayının ilk haftası yapılan açılışa katılan Prof. Dr. Metin Sözen, bu kez Apollon Tapınağı'nda düzenlenen buluşmada Side'ye emek verenlerle bir araya geldi. Buluşmaya, Kültür ve Turizm eski Bakanı Ertuğrul Günay, Antalya Vali Yardımcısı Recep Yüksel, Manavgat Kaymakamı Emir Osman Bulgurlu, ÇEKÜL Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen, Side Kazıları Başkanı Prof. Dr. Hüseyin Alanyalı, Side Müzesi Müdürü Güner Kozdere, mimar Ersen Gürsel, Prof. Dr. Havva Işık, ÇEKÜL Güneybatı Anadolu Bölge Koordinatörü Recep Esengil, ÇEKÜL gönüllüleri mimar Bülent Baykal, fotoğrafçı Erzade Ertem, Side Kültür Evi Koordinatörü Savaş Güvezne, Side'de yaşayan bilim insanları, uzmanlar, sanatçılar, eski yöneticiler, özel sektör temsilcileri ve kentliler katıldı.

2 yıl önce Side Belediyesi'ne devredilen Side Antik Kenti restorasyon çalışmaları 10 aydır devam ediyor. Anadolu Üniversitesi Arkeoloji Bölümü ve Side Kazı Başkanı Prof. Dr. Hüseyin Alanyalı ile Doç. Dr. Feriştah Alanyalı gözetiminde 25 kişilik bir ekip tarafından yürütülen çalışmalar, Apollon Tapınağı'nda yapılan törenin ardından yerinde incelendi.

Törenlerde Ertuğrul Günay, Recep Yüksel, Metin Sözen ve Abdülkadir Uçar birer konuşma yaptı. Günay, Büyükşehir Yasası'ndaki yanlışları eleştirerek, Side gibi tarihi kentlerin bu

yasayla mahalleye dönüşmesinin hatalı olduğunu vurguladı. Metin Sözen ise okul yıllarındaki hatıralarının canlandığını, yıllar içinde Side'nin geçirdiği değişime tanıklık ettiğini, koruma çalışmalarına başladığından bu yana ise yapılan yanlışların doğruya çevrilmesi için emek verdiğini söyledi. Side Belediyesi'nin kısa sürede kentte yaptığı düzenleme ve koruma çalışmalarını yakından takip ettiklerini ve desteklediklerini belirten Sözen, "Önemli olan seçimlerden sonra Side'nin nasıl yönetileceğidir" dedi.

Belediye Başkanı olarak son çalışmalarını yapan Uçar ise konuşmasında, "Side'de gerçekleştirdiğimiz projelerde her zaman yanımızda olan başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere, Antalya Valiliği, Antalya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu, Tarihi Kentler Birliği, ÇEKÜL Vakfı, Anadolu Üniversitesi Side Kazı Heyeti, Side'deki sivil toplum kuruluşları, meclis üyelerimiz ve tabii ki çok değerli Side halkına bizi hiç yalnız bırakmadıkları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım. El ele ve birlik içinde gerçekleşen çalışmalarımızın sonucunda geldiğimiz nokta ile ilgili son derece mutlu ve gururluyum" dedi.

Konuşmaların ve antik kentteki incelemelerin ardından, Savaş Güvezne'nin koordinatörlüğünde hazırlanan Side Kent Müzesi'nin açılışı yapıldı. Kent Müzesi'nin hazırlanmasında emeği geçenler de unutulmadı ve bir levhada isimlerine yer verildi: Orhan Atvur, Onur Mumcu, Erzade Ertem, Aytekin Uzar.

Halkın karar alma süreçlerine katılımıyla ilgili yerel yönetimlerde zaman zaman başarılı örnekler sergilenmekte; son yıllarda ise "Kent Konseyleri" çatısı altındaki projeler katılımcı süreçlerden geçerek uygulanmakta. Ancak, hala tam anlamıyla halkın karar alma süreçlerine dâhil olma oranı çok düşük. Side Belediyesi ise imar planının yenileme sürecini halkla yürüterek örnek bir uygulama başlatmış oldu.

Belgelemek, tanıtmak ve bellek!

HASAN ÖZGEN

Yönetmen-yazar

TKB Danışma Kurulu üyesi, ÇEKÜL Yönetim Kurulu üyesi

Tarihi Kentler Birliği çatısı altında bir araya gelen belediyeler, kuruluş sürecinde yaşanan utangaç ve naif deneme yıllarından sonra, artık tarih ve kültür varlıklarının yaşatılmasında çok değerli ürünlere imza atıyor. Koruma çabalarında giderek yükselen daha güçlü tasarım ve işlevlendirme çözümleriyle karşılaşılıyor. Koruma-yaşatma bilinciyle yeniden kazanılan tarih ve kültür varlıkları, kentlerimize mekânsal silüetler eklemekle kalmıyor, kent yaşamında yeni kültür ve sosyal odakların oluşmasına öncülük yapıyor. Nitekim meslek kurslarından sergilere, kültürel etkinliklerden dinlenme mekânlarına, eğitim birimlerinden kent müzelerine kadar pek çok etkinlik merkezi, geçmişte yalın ve sessiz olan bu tarihi mirasımızda hayata geçiyor.

Bu gelişmelerden gururlanmamak ve TKB'nin bu ortak başarısını alkışlamamak mümkün değil. Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nün 2014 Yılı'nda Tarihi Kentler Birliği'ne verilmiş olması bu olgunlaşmanın kanıtı sayılmalı.

TKB üyeleri için iletişim ve tanıtım

Bütün bu umut verici gelişmelere rağmen TKB ortaklığının, yani üye belediyelerimizin yeniden gözden geçirmesi "gerekirse yeniden yapılandırması" gereken alanlar var. Bunların başında "iletişim ve tanıtım" geliyor.

"İletişim" gerekiyor, çünkü var olan güncel yönetim ve siyaset bilgilerimize ek olarak artık, tarihi miras ve bu zenginliğin yaşatılması konusunda bilgisel bir

Kentimizin zengin mirası konusunda doğrudan anlatıcılar haline geldik

zemine kavuştuk. Bu bilgiyi STK'lardan eğitim kurumlarına kadar kentin diğer ortaklarıyla paylaşabilecek durumdayız. Kentimizin zengin mirası konusunda doğrudan anlatıcılar haline geldik.

Ancak şunu da atlamamak gerek; onardığımız, restore ettiğimiz, işlevlendirdiğimiz maddi tarih varlıklarıyla, belgeleyip canlandırdığımız somut olmayan kültür mirasıyla bir yandan tarihsel bilgiyi derliyoruz; diğer yandan da yeniden bilgi üretiliyor. Bir yandan kentsel bilgi dünyasını büyütüyoruz, öte yandan günümüzün ve geleceğin kuşakları için yeni bir bellek-hafıza üretiliyor. Bilgi-bellek zeminindeki bu kazanımlarla daha başarılı sunumlar ve ürünler vermek mümkün. Kentsel kimliğe giden yolun inşa taşlarına artık sahibiz.

Öte yandan "tanıtım" da gerekiyor. Çünkü her şeyden önce şimdi, kentimizin kimliğini ifade etmede yasanacağı ürünlerimiz var. Maddi sonuçlar ürettik; belgeler, bilgiler derledik. Artık kendini ve kimliğini koruyabilmiş başka kentlerin resimlerine bakarak imrendiğimiz pek çok 'görüntü' ve 'bilgi'ye biz de sahibiz. Üstelik koruma-yaşatma süreçlerini yaşayan, oluşumların tanığı ve sahibi kentlilerimiz var.

Ama ortak bir eksikimiz de var. "Tanıtım ve iletişim" alanında yaygın hataları paylaşıyoruz. Geçmişin yanlış alışkanlıklarını tekrarlıyoruz. Bu nedenle kullanılan teknolojiye kadar dağınıklık içindeyiz. Elbette profesyonel destek alarak bunu aşabilen yerel yönetimler ve yöneticilerimiz var. Ama genel anlamda "kent ve imar" sorunlarında olduğu gibi ortak bir akla ve stratejiye ihtiyacımız var. Eğer dayanışma ve eğitim ile bu sorunu çözebilirsek söz konusu alanın ortak bilgi zemininden, her belediyenin kendine özgü çözümler ve ürünler üretmesi en doğal ve doğru sonuç olacak.

Bellek üretiyoruz

Her şeyden önce şunu paylaşmak gerekir; bugün kentlerimizde tarihi miras korumacılığı alanında gerçekleşenler bir tür "bellek-hafıza" üretme çabasıdır. Bu bellek çalışmaları en yalın anlamda zamanın iki yönüne, geçmişe ve geleceğe yürüyen, izler bırakan çalışmalardır. Her bellek oluşumunda olduğu gibi, bir sonraki varlık/oluşum bir öncekinden daha çok bilgi ve görgü taşır. O zaman şunu vurgulamakta yarar var: TKB üyelerinin gerçekleştirdiği çabalar sadece kentsel ve mekânsal düzenlenmeler/restorasyonlar olarak, derlemeler ve yayınlar olarak algılanmamalı. Bu çabalar aynı anda, günümüz tarihini ifadelendirmede kullanılacak ilerleme ve gelişme gibi, koruma-yaşatma gibi temel nirengileri de oluşturur. Yarattığımız bu örneklerle bakarak kent estetiğinden, kent sosyolojisine kadar pek çok alanda veri üretiyoruz. Kentsel yaşama önerilerde bulunuyor, yeni bir toplumsal yaşamın -mütevazı de olsa- inşasına çabalıyoruz.

Bu açıdan bakıldığında "bellek yaratma" dediğimiz sürecin toplumsal ve tarihsel genişliğini kavrayabiliriz. Kuşkusuz bu genişlikteki bir sorumluluk karşısında, iletişim ve tanıtım çalışmalarını gözden geçirmek, varsa eksikleri tamamlamak ve doğru mesajlarla, doğru iletim kanallarına ulaşmak hepimizin yararına olacak.

Bu tartışmanın içine belediyelerimizde genellikle örgütlü bir alan haline gelmiş "basın-yayın ve halkla ilişkiler" çalışmalarını da katmak gerekir.

Tespitler

1. Büyüklüğüne bağlı olarak tüm kentlerimizde basın-yayın ve halkla ilişkiler müdürlüğü ya da sorumlusu var. Bir fotoğraf makinesi, bir video kamera ve bunları kullanan teknisyenler var. Çekilen görüntülere eşlik edecek metin yazarları ve bunları medyaya servis edecek yöntemler var. Var ama neyi neden çektiğimizin temel felsefesi eksik. Genellikle en önemli özne belediye başkanı. Her yerde belediye başkanı çekiliyor, görüntüleniyor ve her şey başkana göre metinleşiyor. Gördüğüm pek çok örnekte, başkanın hizmete soktuğu esas konu yok.

Oysa asıl sorun teknoloji kullanmak değil, görsel-işitsel dil yaratabilmekte

Mekân yok, etkinlik yok! İlk elde belediye başkanlarının lehine gibi görünse de bu belgeleme yöntemi bize, iletişimden çok propaganda yapma sonucunu dayatır. Propagandanın diğer öğeleriyle de bütünleşmediğinden iletişim de orta-yerde kalır!

2. Kaldı ki çekim-kayıt işlerinde kullanılan aletlerin teknolojileri de dağınık. Bu dağınıklık çoğu kez birbiriyle eşleşmeyen, birbirine dönüşmeyen görüntü ve ses formatları ortaya çıkarıyor. Bu kayıtların oluşturduğu görsel-işitsel tespitler genellikle bir bilgisayar yardımı ile kurgulanıp servis ediliyor. Bu işleme-kurgulanma aşamasında yararlanılan bilgisayar programları da yetersiz ve dağınık. Bu dağınıklık servis için seçilen CD, DVD, USB gibi medyalara kadar uzanıyor. Üretilen görsel-işitsel malzeme teknik ve estetik olarak yetersiz kalıyor. Çoğu belediye bu tür hizmetlerini, bilgisayar kullanabilen uzmanlarla gerçekleştiriyor. Oysa asıl sorun teknoloji kullanmak değil, görsel-işitsel dil yaratabilmekte. Anlatıma, iletişime konu yaptığımız obje ve olgulardan etkili bir görüntülü öykü evreni yaratabilmekte... Bu da iletişim, görüntü sanatları, sinema-televizyon programcılığı, habercilik ve yeni medya uygulamaları gibi ek uzmanlıklara ya da bilgi donanımına ihtiyaç gösteriyor.

3. Önemli sorunlarımızdan biri de, bilgi ve belge yönetimi yani arşivcilik. Çekilen, sunum haline getirilen, derlenen yazılı, görsel ve işitsel malzemelerin çok önemli birer veri olduğunun kabulü ile yola çıkmalıyız. Koruyup yaşattığımız tarih varlıkları ne denli önemli birer bellek verisi ise, planlamadan tasarıma, eski halinden yeni haline kadar pek çok sürecin tespiti de çok değerli birer bilgi birikimidir. Kentsel değişimi ve gelişimi kentsel birikim haline getirecek kaynaklar bunlardır. Süreçleri unutulmuş ya da belgelenip korunmamış başarılar buz üzerine yazılmış yazı gibidir, erir gider. Türkiye'nin pek çok alanda ve sıkça karşılaştığı toplumsal hafıza kaybının nedenlerinden en önemlisi, belgeleyen ve belge koruyan bir toplumsal geleneğimizin oluşmamasıdır. Düşünün ki Cumhuriyet tarihimizin anlatımını kolaylaştıracak bir "Görsel Arşiv Merkezi" miz bile yok. Cumhuriyetin kuruluş yıllarına ait pek çok belge ve filmi, saklama ve koruma

konusundaki yanlışlarımız nedeniyle yitirdik. Şimdi teknolojik olarak daha kolay ve ucuz olanaklara sahibiz. Artık görsel-işitsel bütün tespit verilerini, bütün yazıları, kupürleri, plan-proje gibi tasarım yaratılarını, sözlü tarih çalışması gibi ses kayıtlarını, fotoğraf, dia ve benzeri bilgi verilerini "dijital arşiv sistemi" ile bütüncül olarak koruma altına almak mümkün. Üstelik bu birikimi kentten başlayarak genişleyen bir çemberde yurtiçi ve yurtdışı ile paylaşmak mümkün. Öğrencisinden akademisyenine, sanatçısından araştırmacısına kadar geniş bir spektrumda servise açmak mümkün. Bu verileri birçok kez farklı amaçlar için kullanmak mümkün. Paylaşımına sunulacak verisi çok olan kentler, yakın bir gelecekte öne çıkan, daha çok ilgi duyulan kentler haline gelecek... Turizm denilen olguyu sadece "temaşa" edilen varlıklar üzerinden tanımlayamayız. Turizm, görmekten, gördüğünü bilmeğe; kışla gezintilerinden yerel kültürleri yaşamaya evrimleşiyor. Bu değişimin bilgi ve paylaşım merkezlerini şimdiden yaratabilirsek uzaktan pazarlama- uzaktan tanıtma yöntemleriyle şimdiden kıyasıya yarışması olan turizm pazarından pay alabiliriz. Üstelik "kent müzeleri" çalışmalarında ortaya çıktığı gibi, bu tür bellek merkezleri oluşturma çalışmalarında en çok ihtiyaç duyulan alanlardan biri de "dijital arşiv merkezi"dir. Böylesi bir koruma ve paylaşım merkezi oluşturmak için kuşkusuz farklı birikimlere, uzmanlıklara, aygıtlara ve teknolojilere ihtiyacımız var. Elbette dijital arşiv sistemleri küçükten büyüğe, ucuz olandan daha pahalısına kadar yerel ihtiyaca göre düzenlenmesi gereken sistemlerdir. Ama hangi ölçekte olursa olsun sağlıklı bir dijital arşiv sistemini oluşturabilmek için de, her şeyden önce uzman bilgisine, doğru teknolojik yatırıma ve bu alanda eğitilmiş personele gereksinim var.

4. Sıkça ihtiyaç duyulan alanlardan bir diğeri de yeni medya için ayrı, sosyal medya için ayrı, tv-radyo medyası için ayrı, yazılı-basılı medya için ayrı iletişim üretebilmektir. Hatta bu ihtiyaçlar dar kadrolara ve kısıtlı olanaklara rağmen spot üretme, tanıtım filmi üretme, belgesel üretme, dizi yazı yazma gibi alanlarda da kendini göstermektedir. Oysa video çekmek ile spot ya da benzeri bir yayın materyali

İletişim ve tanıtım inşa etmek kadar önemlidir

üretmek, haber yazmakla dizi yazı hazırlamak arasında ciddi uzmanlık farklılığı vardır. Bu yetenek ve donanıma sahip olmayan kadroları bu işlere zorlamak, çoğu kez geri tepen iletişimle sonuçlanır. Görsel-işitsel programcılık, yeni medya yönetmenliği-moderatörlüğü ve metin yazarlığı gibi alanlar ulaşılamayacak birikimler değildir elbette. Ancak bu işe aday personelin asgari bir eğitim ve görgü ile donatılması gerekir.

Sonuç

Yerel yönetimlerimizde hangi ad ve unvan altında oluşmuş olursa olsun, görsel-işitsel kayıt yapan, metin yazar, bunlardan yararlanıp servis veren ve bu yolla iletişim ve tanıtım faaliyetlerinde bulunan kişi ve birimler var. Eğer gerçekten bu çalışmalardan gerekli verimliliği elde etmek istiyorsak; kent ölçeğinde elde edeceğimiz bu verimliliği TKB'nin ortak enerjisi ve dayanışma kaynağı haline getirmek istiyorsak; şefinden kameramanına, fotoğrafçıdan metin yazarına, kurgucusundan arşivcisine kadar çalışma arkadaşlarımızı, daha gelişkin ve ortaklaşa, yeni bir bilgi, teknoloji ve deney dünyasıyla tanıştırmalıyız.

Önümüzde başarılı bir eğitim deneyimimiz var. TKB-ÇEKÜL Akademi işbirliği "kent ve imar" konusundaki deneyimini bu alana da taşıyarak öncülük yapabilir. Bu ihtiyaç bence, artık daha fazla ihmal edilemeyecek kadar acil ve önemli. Çünkü günümüzde iletişim ve tanıtım, inşa etmek kadar önemli. Görsel-işitsel iletişim, bize gerçeği, gerçeklik bilgisini yeniden kurma şansı veriyor. Dağılan taşları, tahrip edilen, yok olan kentsel varlıkları yeniden paylaşma; yeni gelişen hayatımıza dost değerleri toplama ve anlamlı kılma şansı veriyor. Hayat bilgimizi sınama şansı veriyor. Yenilmeme, direnme ve kazanma şansı veriyor.

Ancak bu bakışla ve ortak sorumlulukla yapılan "görsel-işitsel iletişim ve tanıtım", bizi küresel dünyanın kimliksizleştirici etkilerinden koruyarak, onurlu ve kimlikli bir ulusun yurttaşı, bilgi ve belleğini paylaşabilen bir kentin yöneticisi ve hemşerisi haline getirir.

haber

İpek Yolu kentleri yeni işbirlikleri için buluştu

Türkiye İpek Yolu Sekreteryası binası

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin ev sahipliğinde 2012 yılında gerçekleştirilen 7. Ipek Yolu Belediye Başkanları Forumu'nun ardından başlayan işbirlikleri devam ediyor. Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Asım Güzelbey geçen aylarda forumun Onursal Başkanı seçilmişti. Hafta sonu yapılan etkinliklerde Almanya'dan Çin'e yeni işbirlikleri için protokoller imzalandı. ÇEKÜL Vakfı ve TKB Danışma Kurulu Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen toplantının onur konuğu oldu. Sözen, Dünya Vatandaşlar Örgütü (WCO) Başkanı Dr. Young Kwaak ve beraberindeki heyete, Türkiye'de yürütülen koruma politikaları ile ÇEKÜL ve TKB'nin kısa sürede yaymayı başardığı koruma bilinci hakkındaki tecrübelerini paylaştı.

Tarihi Kentler Birliği'nin 2014 yılı hedefleri arasında uluslararası ilişkileri geliştirmek vardı. 2013 yılında Samsun Buluşması'nda yapılan TKB Meclis toplantısında, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin sekreteryaya üstlenmesine karar verilmişti. Ipek Yolu Belediye Başkanları Forumu bileşenleriyle kurulan ilişkiler bu kapsamda yürütüldü ve Antep'e gelen heyet ile üç farklı protokol imzalandı.

Törenlerde, Gaziantep'te birçok uluslararası toplantıya ev sahipliği yaptıklarını aktaran Güzelbey, Kore, Çin, Çeçenistan, Almanya gibi ülkelerden gelen temsilcilerle ayrı bir heyecan yaşadıklarını ifade etti. Programın ilk bölümünde Dr. Asım Güzelbey ile Almanya'nın Ludwigshafen Belediye Başkanı Dr. Eva Lohse arasında "Kardeş Şehir" protokolü yapıldı.

İkinci önemli işbirliği ise üniversiteler arasında oldu. İmza töreni, Gaziantep Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yavuz Coşkun ile Hankuk University Prof. Dr. Sung Don Hwang Chairman, Grozny State Oil Technical University Rektör Yardımcısı Caid-Alvi Murtazaev ve International Relations at the Chechen State University Rektör Yardımcısı Tamara Mazaeva arasında gerçekleşti.

Törenlerin en önemli imzalarından biri de Ipek Yolu'ndaki tarihi otellerde yapılacak eğitim çalışmalarıyla ilgili atıldı. Tarihi Antep evi Ipek Yolu sekreteryası oldu

Ipek Yolu Belediye Başkanları Forumu ve Dünya Vatandaşlar Örgütü'nün (WCO) Türkiye sekreteriyalarını Gaziantep Büyükşehir Belediyesi yürütecek. Bu kapsamda restore edilen tescilli Antep evi, sekreteryaya binası olarak işlev kazandı ve heyetin katıldığı bir törenle açıldı.

Metin Sözen Kültür ve Eğitim Merkezi'nin de bulunduğu Bey Mahallesi'ndeki açılıшта konuşan Dr. Asım Güzelbey, "Ipek Yolu'nun eski canlılığına kavuşması, bu yol üzerinde yer alan tarihi Ipek Yolu kentleri arasında kültürel, sosyal ve ekonomik işbirlikleri kurulması amacıyla attığımız adımlar meyvelerini vermeye devam ediyor. Kentler, diplomasisi ile başlayan işbirlikleri dünya barışına katkı sunmak gibi yüce bir amaca hizmet ediyor. Bu ofis, Ipek Yolu Sekreteriyasının yanı sıra, Dünya Vatandaşlar Örgütü, AB Ofisi ve Dış İlişkiler Bürosu olarak da hizmet verecek ve uluslararası bir kimlik taşıyacak" dedi.

Programda ayrıca Dünya Vatandaşlar Örgütü'nün Türkiye'deki genç elçileri belirlendi. Genç elçilik görevine, Avukat Barış Baz, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Uzmanı Tuğba Selbes, Zirve Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Öğrencisi Bengü Aslanpay, Gaziantep Üniversitesi Gıda Mühendisliği Öğrencisi Su Kılıç, Gaziantep Üniversitesi Elektrik Elektronik Mühendisliği Öğrencisi Orhan Soytürk ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kardeş Şehirler Şube Müdürü Şahin Çetin seçildi.

Dünya Vatandaşlar Örgütü (WCO) Başkanı Dr. Young Hoon Kwaak, "Önemli bir misyona sahip olacak gençler hem tarihi Ipek Yolu'nun başkenti Gaziantep'i temsil edecek hem de WCO'nun tüm dünyadaki diğer elçileri ile ortak projeler üretilip işbirliği gerçekleştirecek" dedi.

Hatay'da zor şartlara rağmen koruma çalışmaları devam ediyor

Farklı medeniyetlerin kültürüyle beslenen Hatay'daki zengin çeşitlilik, kent ölçeğinden ilçe ve köylere uzanan koruma çalışmalarıyla algılanabilir bir bütünlüğe kavuşmaya başladı. Barış ve kardeşlik temelinde her kesimden, dinden insanın bir araya gelmesiyle sağlanan güven ortamı, son yıllarda Suriye savaşından olumsuz etkilense de, kent ve çevresindeki koruma çalışmaları zor şartlara rağmen devam ediyor. Hatay Valisi Celalettin Lekesiz'in himayesinde, kent merkezi, ilçe ve köylerde kısa sürede pek çok tarihi yapı onarıldı; yeniden işlevlendirmelerle, müzelere ve kültür merkezlerine yenileri eklendi. Nisan ayının ilk haftası Hatay Valiliği'nin ev sahipliğinde, ÇEKÜL heyeti ve bölgedeki uzmanlarının katılımıyla geniş bir alan incelemesi yapıldı. Antakya merkez, Payas, Reyhanlı,

Dörtyol ve Samandağ ilçeleri, Yayladağ ilçesine bağlı Şenköy beldesi (mahalle), Batayaz, Hıdırlı ve Vakıflı köylerinde Valiliğin himayesinde, kaymakamlıklar ve belediyelerin desteklediği koruma-yaşatma çalışmaları incelendi.

Vali Celalettin Lekesiz, ÇEKÜL Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen, ÇEKÜL Vakfı Genel Koordinatörü Betül Sözen, Kentsel Strateji kurucusu ve ÇEKÜL gönüllüsü şehir plancısı A.Faruk Göksu, ÇEKÜL Antakya temsilcisi ve Mimarlar Odası Başkanı Mehmet Yaşar Coşkun, İl kültür ve Turizm Müdür vekili Ümmühan Eryurt, Antakya Müze Müdürü Nilüfer Sezgin, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Başkanı Doç. Dr. Tunç Sipahi, Adana Koruma Bölge Kurulu üyeleri, bölgedeki diğer uzmanlarla yerel yöneticiler geziyi takip etti.

Dörtyol'da 2011'de yapılan toplantıda, yapının korunmasına karar verildi

Dört Yol, İlk Kursun Müzesi

Şenköy: Heyetin ilk durağı Büyükşehir Yasası ile mahalle olan Şenköy oldu. Şenköy Belediye eski başkanı Fahrettin Öncü heyete eşlik ederek bilgi verdi. Sabun ve zeytinyağı üretiminin yoğun yapıldığı Şenköy’de sivil mimari, doğal miras ve yaşam kültürünü kapsayan bütüncül çalışmalar yürütülüyor. Atıl ilkokul binasının müze olarak yaşatılması düşüncesi yörede heyecanla karşılanmış. Müzenin hafıza mekânı olduğu bilincini taşıyan Şenköylü yaşlılar, bilgi ve tecrübelerini anlatmak ve müzeye katkı sunmak için, planlanan sözlü tarih çalışmasına katılmayı bekliyor. Tarihi dokuya uygun yapılan yol çalışmaları, cephe iyileştirmeleri, çatı onarımları, meydan düzenlemeleri ve aydınlatma çalışmalarıyla Şenköy önemli bir ziyaret merkezi olmaya hazırlanıyor. Ayrıca, İslam âlimlerinden olan Ahmed Kuseyrî’nin türbesi de Şenköy’de bulunuyor.

Antakya: 2 binden fazla bitki çeşidi olduğu bilinen Hatay’da, Valiliğin girişimleriyle geçtiğimiz yıl Ahmet İlçim’in araştırmalarının bir ürünü olan *Hatay Tabiat Şifahanesi* kitabı yayımlanmıştı. Yemek kültürüne de yansıyan bitki zenginliği, Valiliğin müze projesiyle sergilenmeye başlandı. Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Müzesi için eski bir Antakya evi onarıldı; uzmanlarla çalışılarak bilgi panoları ve bitkilerin sergilendiği alanlar hazırlandı. Heyete, Hatay Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü Aydın Tüfekçi eşlik etti.

Hıristiyanlığın ilk kiliselerinden biri olan St. Pierre Kilisesi’nde restorasyon ve çevre düzenleme çalışmaları devam ediyor. Zemin mozaiklerinin onarım çalışmasını

inceleyen heyet, yapının içindeki dehlizden ulaşılan mağaralar hakkında da bilgi aldı. Müze yetkilileri dehlizin temizlenerek açılacağını söyledi.

Antakya’daki en eski Osmanlı hanlarından olan Kurşunlu Han ve yapılar topluluğu restore ediliyor. Uzun Çarşı ile Yemenciler Çarşısı arasındaki Han son yıllarda atıl durumdaydı. Valiliğin projesi ile hanın içinde, geleneksel el sanatları atölye ve satış merkezleri ile yöresel lezzetlerin sunulduğu restoranlar açılacak. Uzun Çarşı yenileme projesinin tamamlanmasıyla birlikte Antakya’nın tarihi dokusundaki çarşı, kimliğine uygun bir canlılığa kavuşacak, odak nokta olma özelliğine erişecek.

Heyetin Antakya’daki durak noktalarından bir diğeri de Latife Hanım Anaokulu oldu. Yine eski bir Antakya yapısı, Valilik tarafından restore edilerek anaokulu olarak işlev kazandı. Çevre düzeni, okul bahçesindeki Habibi Neccar Çok Amaçlı Salon’un faaliyete geçmesi ile okul çalışması örnek olma niteliği taşıyor. İl Millî Eğitim Müdür Vekili Halil Sanlı okulun işleyişi ve eğitim anlayışı hakkında heyete bilgi verdi.

Medeniyetler Evi, Türkiye’de ve uluslararası tanınmış Antakya Medeniyetler Korosu’na ev sahipliği yapıyor. İç ve dış mekânda etkinlik ve konser alanının olduğu bir

merkeze dönüştürülen tarihi yapı, çok sayıda misafiri ağırlamaya başlamış. Ayrıca Antakya'nın müzik kültürü üzerine yapılan araştırmalar da bu merkezde bir araya getiriliyor. Bilgi alan ve kısa bir konser dinleyen ÇEKÜL heyeti, koronun böylesi açık-kapalı konser alanlarına kavuşmasını, kente yapılan önemli bir armağan olarak değerlendirdi.

Antakya mozaikleri ise yeni yapılan Arkeoloji Müzesi'ne taşınmaya başlandı. Antakya Arkeoloji Müzesi'nin açılmasıyla birlikte, Gaziantep/Zeugma, Şanlıurfa/Haleplibahçe ve Hatay Müzesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin mozaik zenginliğini uluslararası boyuta taşımaya hazır olacak.

Samandağ ilçesine bağlı Batıyaz, Hıdırbey ve Vakıflı köylerini de ziyaret eden heyete başarılı çalışmalar yapan Kaymakam Süleyman Özçakıcı eşlik etti. Musa Dağı'nın eteklerindeki **Batıyaz Köyü**'ndeki Ermeni Kilisesi yine Valiliğin desteğiyle işlevlendirilecek. Kilise, mevcut haliyle korunacak ve çevresi düzenlenecek. Halka açık etkinlik ve konserlerin yapılacağı bir mekân haline getirilecek.

Hıdırbey Köyü'nde ise halk arasında Musa Ağacı olarak bilinen tarihi çınar ağacı etrafında yapılan düzenlemelerle, Defne Yolu Projesi incelendi. Kaymakamlığın yürüttüğü

Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Müzesi

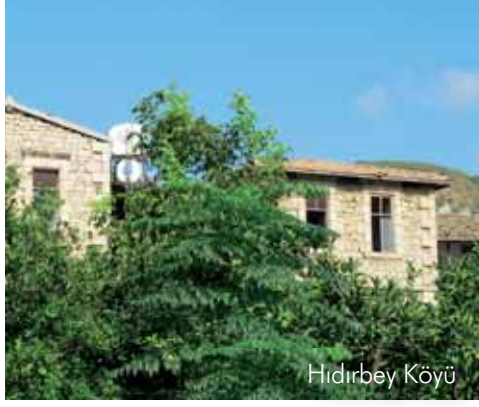
proje kapsamında Samandağ'dan Hıdırbey köyüne kadar olan 22 km'lik yolda çevre düzenleme çalışmaları yapıldı. Yolun genişliği gibi, yol kenarındaki yapılar, bahçeler, ağaçlar, çiçekler kısaca dokuya ve doğal peyzaja saygılı yapılan uygulamalar, "koruma" ilkelerinden yana olan yöneticilerin, köylülerle yaptıkları görüşmelerle hayata geçti ve olumlu sonuçlara ulaşılmasını sağladı. Defne Yolu'nun ardından da Portakal Yolu projesi hayata geçirilecek.

Defne Yolu Projesi kapsamında, ormanda yürüyüş parkuru oluşturuldu. Yerel ürünler için satış alanları hazırlandı.

Sokollu Külliyesi ve Payas Kalesi

Hıdırbey Köyü

Medeniyetler Evi

Senköy

Köyde 30 kadar eğitim yapıldı; yöresel el sanatları, defne sabunu üretimi, defne yağı üretimi ve ahşap ürünlerle ilgili atölyeler yapıldı. Bölgede 63 tane taş bina tespit edildi. Çoğu yıkılmış evlerden hala ayakta duran taş bir yapının çok amaçlı bir merkez ve Müze-Ev olarak işlevlendirilmesi çalışmaları başlatıldı. Ayrıca yerel işletmelerin yurtdışı üretim sistemlerini görmesi için bir dizi inceleme gezisi planlandı; ilki Mayıs ayında İsveç'e yapılacak. Defne ağacı dışında yöredeki diğer ağaçlar ve bitki türlerinin de korunması için çalışmalar başlatılacak; farklı rotalar hazırlanacak.

Ermeni köyü olan **Vakıflı'**daki bir sivil mimari örneği, artmaya başlayan kültür turizminin konaklama ihtiyacını karşılamak için restore edildi. Ermeni Cemaati Vakfı temsilcisi Cem Çapar ve Vakıflı Muhtarı Berç Karton, köyün tarihçesi ve yürütülen çalışmalar hakkında heyete bilgi verdi.

Antakya Samandağ yolu üzerindeki Aziz Simon Manastırı'nda da restorasyon çalışmaları başladı. 6. yüzyılda yapılan ve 13. yüzyıla kadar aktif olarak hizmet veren Manastır, yerli ve yabancı turistlerin yoğun ilgisini çekiyor. Manastırın rölöve çalışmaları ise Adana Anıtlar Yüksek Kurulu'ndan onay aldı. Erken Hristiyanlık Hac merkezi olarak kabul edilen manastırın hak ettiği değere kavuşması için çalışmalar devam ediyor.

Reyhanlı: Hatay'ın doğusunda yer alan Reyhanlı, edebiyat ve düşünce yaşamının önemli isimlerinden Cemil Meriç'in doğduğu yer olduğu için ayrı bir öneme sahip. Göçmen bir ailenin çocuğu olarak Reyhanlı'da dünyaya gelen yazar, çevirmen ve eğitimci Cemil Meriç'in yaşadığı ev restore edilerek müzeye dönüştürüldü. Çalışmalar Hatay Valiliği öncülüğünde, İl Özel İdaresi, Reyhanlı Kaymakamlığı ve Reyhanlı Belediyesi işbirliğiyle yürütüldü. Reyhanlı Kaymakamı Dr. Yusuf Güler, Reyhanlı Belediye Başkanı Hüseyin Şanverdi, müzeyi inceleyen heyete detaylı bilgi verdi.

Payas: İki gün süren inceleme gezisinin son duraklarından biri Payas ilçesi oldu. Bölgede en önemli Mimar Sinan Eseri olan Sokollu Külliyesi ve Sarı Selim Camisi'nde yürütülen çalışmalar yerinde görüldü. Payas Kaymakamı İrfan

Demiröz ve Payas Belediye Başkanı Bekir Altan'ın eşlik ettiği heyet, Payas Kalesi'ni de ziyaret ederek, restorasyon sorunları ve son çalışmalar hakkında bilgi aldı. Mimar Sinan'ın adına yakışır bir uygulama yapılması için görüşler, öneriler geliştirildi.

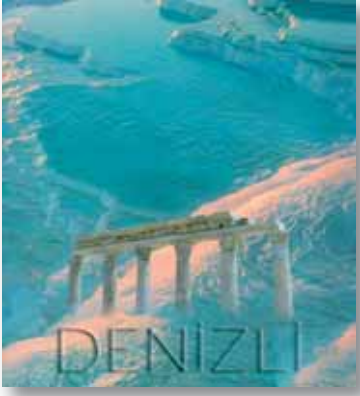
Dört Yol: Amanos Dağı'nın eteklerindeki Dört Yol, Hatay'ın 12 ilçesinden biri. Tüccar Ahmet Efendi tarafından 1920'li yıllarda yapıldığı bilinen bir konak, Belediye tarafından restore edilerek İlk Kurşun Müzesi olarak hizmete açıldı. Moloz taştan yapılan cihannümalı konağın alt katı yüksek tavanlı, bakliyat, portakal, buğday gibi ürünlerin depo alanı olarak planlanmış. Birinci kat bağdadi tekniği ile yapılmış, konsollarla büyütülmüş ve zenginleştirilmiş. Üst kat ise cihannüma planında yapılmış ve yörede üretilen el yapımı alaturka kiremit çatı ile örtülmüş. Bu özellikli yapının projesini ÇEKÜL Vakfı Yönetim Kurulu üyesi mimar Sinan Polvan hazırladı. Kaymakam Recep Soytürk ve dönemin Belediye Başkanı Fadıl Keskin ile mimar Eda Yıldırım'ın titiz takipleri sonucunda ilçedeki tarihi bir sivil yapı korunmuş oldu. Ayrıca geniş bahçe düzenlemesiyle de dinlenme alanı olarak önem kazanan yapı, kentlin geçmişinin okunduğu bir mekân olarak yaşamaya devam edecek.

İncelemelerin ardından bir değerlendirme yapan Prof. Dr. Metin Sözen, "İki gün içinde Hatay ilinin her noktasında başlayan düzeyli proje ve uygulamaları detaylarıyla inceledik. Her kurumun temsilcisinden bilgiler aldık. Hatay'da tüm zorluklara rağmen devam eden koruma-yaşatma çalışmalarının ülke düzeyinde bir model olacağı görülüyor. Bu nedenle emeği geçen yönetici ve uzmanları işbirliği içinde çalıştıkları ve yaptıkları işin takipçisi oldukları, yerelin sorumluluğunu üstlendikleri için kutluyorum" dedi.

İnceleme gezisini takip eden uzmanlar

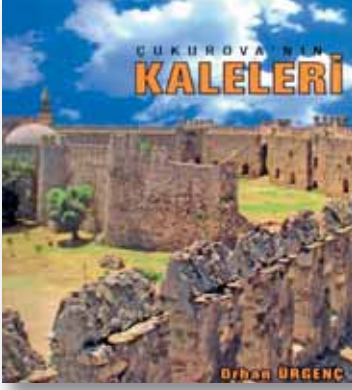
Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Üyeleri: Kadir Ateşok, Mustafa Tosun, Hasan Batun, Emine Temuçin, Bahadır Sabah, Nurhan Adıgüzel, Betül Kiminsu, Ali Çöloğlu, Gamze Koray Ceylan, İpek Durukan, Muhammet Görür Hatay Valiliği: Funda Hüzmeli, Atilla Özcan

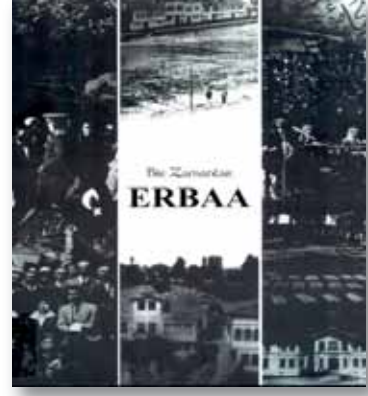
AYDIN'DAN DENİZLİ'YE

TÜRSAB Kültür Yayınları, Ege'nin en önemli antik kentlerini barındıran Aydın ile yalnızca turistik değil, ticaret, sanayi ve önemli bir ihracat merkezi olan Denizli'yi, Hümevra Özalp Konyar'ın metinleri, Rasim Konyar'ın fotoğrafları ile okuyucuyla buluşturuyor. Afrodisias, Alabanda, Alinda, Apollon Tapınağı, Gerga, Harpasa, Magnesia, Mastaura, Milet, Nysa, Priene ve Tralleis antik kentleri *Aydın* kitabının yıldızları. Ancak kitap Kuşadası ve çevresine ayrıca odaklanıyor. Hierapolis ve Pamukkale ile UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan *Denizli* ise horozu, buldan bezi, üzümleri, bağlarıyla da Ege'nin vazgeçilmezi olduğunu hatırlatıyor. TÜRSAB Yönetim Kurulu Başkanı Başaran Ulusoy'un sunuşuyla yayımlanan kitaplar, hemen Ege'nin çekim alanına girmenize neden oluyor.

ÇUKUROVA'NIN KALELERİ

Doğa ve tarih araştırmacısı, Adana Büyükşehir Belediye Başkan danışmanı Orhan Ürgenç'in hazırladığı *Çukurova'nın Kaleleri* kitabı yayımlandı. Çukurova'yı yürüyerek, arabayla ve uçakla araştırarak 190 kaleyi fotoğraflayan Orhan Ürgenç, Belediye Başkanı Zihni Aldırmaz'ın önerisiyle bu kitabı hazırladığını belirtiyor. ÇEKÜL Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen'in sunuşu ve Prof. Dr. Ahmet Ünal'ın yazısıyla başlıyor kitap. Sonra kalelerin önemi ve konumuna vurgu yapıyor: "Ortaçağın gözde korunakları olan kaleler, sonraki dönemlerde; yerleşimlerin, yol ağlarının yer değiştirmesi ve ordu kavramının teknolojik evrimleşmesiyle önemlerini yitirmişler, ama sarp kayalıklardaki hâkimiyetlerini bir zafer anıtı gibi sürdürmüşlerdir. Verimli Çukurova'da yollar, kalelerle güvenlik ve denetim altına alınmıştır. Doğu Akdeniz'de her biri stratejik köşe başlarını tutan kaleler, oldukça sarp kayalıklar üzerine, kuşbakışı olarak ovaya ve yollara hâkim noktalara yerleştirilmişlerdir," ve Adana, Mersin, Osmaniye ve Hatay'ın kaleleri hakkında kısa bilgiler ve büyük boy fotoğraflarla kitap tamamlanıyor.

BİR ZAMANLAR ERBAA

Erbaa Belediyesi, Tarihi Kentler Birliği desteğiyle, Nebi Kaya tarafından derlenen *Bir Zamanlar Erbaa* kitabını çıkarttı. Belediye Başkanı Ahmet Yenihan kitabın sunuşunda, "Eski Erbaa'yı yaşanan depremler sebebiyle yitirsek de, onun kaybolmaya yüz tutmuş hafızasını, çocukluk ve gençlik çağlarını eski yerleşim yerinde geçirmiş kıymetli büyüklerimizin tanıklıkları ile taze tutmak gayretindeyiz. Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi arşivlerine ulaşarak, çeşitli kaynaklar araştırılarak yazılı tarihle harmanlanan bilgiler ışığında yerel tarihimizi gelecek nesillere aktarmamıza katkı sağlayacak bir kaynağa sahibiz," diyor. *Bir Zamanlar Erbaa* kitabı bu kaynağın önemli bir bölümünü belgeliyor.

YALVAÇ'IN İNSAN BİRİKİMLERİ

Yalvaç Belediyesi Kültür Yayınları, *Yalvaç'ın somut olmayan kültürel mirası* alt başlığıyla halkla ilişkiler uzmanı Fadime Öncü tarafından kaleme alınan *Yalvaç'ın İnsan Birikimleri* kitabını yayımladı. ÇEKÜL Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen'in sunumu, Yalvaç Belediye Başkanı Tekin Bayram'ın önsözyle basılan kitap, yaşayan insan hazineleri; sözlü gelenekler ve anlatımlar; toplumsal uygulamalar ve şenlikler; doğayla ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar olmak üzere dört başlık altında kentin geleneksel mirasına ışık tutuyor. Bu başlıklar altında, geleneksel el sanatlarından kahramanlık hikâyelerine, efsanelerine, türkülerine, ağıtlarına çocuk büyürken uygulanan geleneklerden mutfak kültürüne kentin yaşayan kimliği gün yüzüne çıkmış oluyor.

EDİRNE'DE OSMANLI DEVRİ ABİDELERİ

Edirne Valiliği Kültür Yayınları'nca basılan ve oluşturulan Edirne Kitaplığı, ardi ardına yayımlanan kitaplarla büyümeye devam ediyor. Biraz başa dönüp serinin ilk kitaplarından birine yer vermek istiyoruz. İlk baskısı 1949 yılında yapılan Prof. Dr. Oktay Aslanapa'nın kaleme aldığı *Edirne'de Osmanlı Devri Abideleri* kitabı geçtiğimiz yıl, yazarın ölümünden hemen sonra valilikçe ikinci baskısı yapılarak Edirne Kitaplığı'nda yerini aldı. Kitapla ilgili olarak Vali Hasan Duruer takdim yazısında şunları söylüyor: "Onun öğretim üyeliğinin ilk yıllarına rastlayan ve baskısı 1949 yılında yapılmış *Edirne'de Osmanlı Devri Abideleri* eserini, hâlâ aranan ve verdiği bilgilerle bir zirve olan kitabını başlattığımız Edirne Kitaplığı serimiz içerisinde düşünmemek mümkün değildi. Üstelik Hocamız Edirne'ye bir başka aşkla yaklaştığını kitabın önsözünde şöyle dile getirmekteydi. 'Her fırsattan istifade ederek Edirne'ye yaptığım seyahatlerde abidelerin seneden seneye daha fazla harap olduğunu ve şehrin âdeta terk edilmiş gibi bakımsız halini gördükten sonra, böyle mütevazı bir eserle bütün memleket sevenlerin ilgisini tekrar bu abideler ve güzelliklerle dolu romantik şehir üzerine toplamaya çalışmak benim için kaçınılmaz bir vazife oldu."

HATAY TABİAT ŞİFAHANESİ

Hatay'ın şifalı bitkileri Hatay'ın zengin bitki çeşitliliği *Hatay Tabiat Şifahanesi* adıyla Doç Dr. Ahmet İlçim'in kaleminden Hatay Valliği'nde yayımlandı. Hatay valisi sunuş yazısında, kentte 2000'den fazla bitki türü olduğuna ve bunların 300 kadarının endemik olduğuna vurgu yapıyor. Kitabın yazarı botanikçi Ahmet İlçim de önsözde, tıbbi ve aromatik bitkiler ve bu bitkilerin kullanım amaçlarını ortaya koyma amacıyla hazırlanan kitaptaki tüm bilgilerin bilimsel verilerle yazıldığını belirtiyor. Hatay'ın coğrafi konumu, iklim özellikleri gibi temel bilgilerle başlayan kitapta, kentte yetişen yaklaşık 250 aromatik bitkinin botanik bilgisi ve kullanım alanları büyük boy fotoğraflarıyla birlikte okuyucuyla paylaşılıyor. *Hatay Tabiat Şifahanesi*ni ÇEKÜL Bilgi Belge Merkezi'nde inceleyebilirsiniz.

YENİ YASAYLA KAPANACAK OLAN ÜYE BELDE BELEDİYELERİMİZ

BELEDİYE ADI	İLÇESİ	İLİ
1 Bademağacı Belediyesi	Döşemealtı	ANTALYA
2 Beymelek Belediyesi	Demre (Kale)	ANTALYA
3 Cevizli Belediyesi	Akseki	ANTALYA
4 Kalkan Belediyesi	Kaş	ANTALYA
5 Belkıs Belediyesi	Serik	ANTALYA
6 Ormana Belediyesi	İbradı	ANTALYA
7 Kuyucak Belediyesi	Akseki	ANTALYA
8 Side Belediyesi	Manavgat	ANTALYA
9 Süleymaniye Belediyesi	Akseki	ANTALYA
10 Büyükköy Belediyesi	Korkuteli	ANTALYA
11 Türkler Belediyesi	Alanya	ANTALYA
12 Tekirova Belediyesi	Kemer	ANTALYA
13 Zeytinbağı (Tirilye) Belediyesi	Mudanya	BURSA
14 Alaçatı Belediyesi	Çeşme	İZMİR
15 Birgi Belediyesi	Ödemiş	İZMİR
16 Bademli Belediyesi	Ödemiş	İZMİR
17 Bozdağ Belediyesi	Ödemiş	İZMİR
18 Yenişakran Belediyesi	Aliağa	İZMİR
19 Çandarlı Belediyesi	Dikili	İZMİR
20 Konaklı Belediyesi	Ödemiş	İZMİR
21 Ağırnas Belediyesi	Melikgazi	KAYSERİ
22 Kululu Belediyesi	Akkışla	KAYSERİ
23 Koyunabdal Belediyesi	Bünyan	KAYSERİ
24 İmrenler Belediyesi	Hüyük	KONYA
25 Taşucu Belediyesi	Silifke	MERSİN
26 Atakent Belediyesi	Silifke	MERSİN
27 Uzuncaburç Belediyesi	Silifke	MERSİN
28 Davutlar Belediyesi	Kuşadası	AYDIN